Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Серлало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА,
НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера денз ● ЕРА, 25 ИЮЛЬ, 1985 ШУ. ● № 89 (7124). ● Мах 3 кеп.

Хьаддача гIулакхашца жоп лу советски наха мохк социально - экономически дегIабар сихдара хьакъехьарча парте тIахьехама. ХIара дийнахьа газеташа, теле видене, радиос деча хоамех вайна довз коллективай къахьегама толамаш, качественно болх тоабе, укх шера а ерригача цхьайтталагIча пятилетка а планаш кхоачашъе, КПСС XXVII съезда сийленца накъаяха гIерташ уж хилар.

Пресса — обществана хетачун фийла барометр я. Городийн юртийн къахьегамхой гIулакхаш, планаш, уйлаш хьагойташ, массови информаце средствашa каст-кастагIа дувц экономикана интенсификаци ярах, Iилман-технически прогрессах, боахам лелабара механизм, доал дарен планированен система эргаяккхарах дола цIенхаштара дешаш. Цхьан ханна кIезига боацаш теркам тIабохийт хIара участке, хIара болх беча моттиге йолаш йолча таронех хьакъале пайда эцара опыта, хан-ханахьен кIоарггеи социалистически яхь хьагойтара.

КХОМ БАР— АКТУАЛЬНИ ТЕМА

Кепайоазоно, теле-радиопередачаш кийчъераша хьалхарча аргIанна йоакхо е езар — КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленум хинначул тIехьагIа къаьстта шера баьржа кхоми хьурмати дара тIехьара болам ба. Кхом бара режим—боккъонца долча декхарий декхар, ерригача парте, дерригача халкъа гIулакх да. ЛеррагIа из вахаре чакхдахаро таро лургья вайна стратегически декхараш кхоачашдара ха кхое, тахан а кхоана а тIехь лаьрхIар кхоачашде. Пресса хила йиш яц, декхар дац цу гIулакха юстара латта.

«Ленинградски правда», ростовски «Молота», «Тюменски правда», кхы цхьадолча газетий оагIонаш хьайийллача, шеко йоацаш бIаргагу чура таронаш гIулакха юкъейоалаярах, дисциплинен порядоки чIоагIъярах, къахьегамхой общественни рузкъа дас санна леладара, долаш мел долчох бизза, ниясагIа пайда эцара сакхетам чIоагIбарах кIоаргга чулоацам бола материалаш. «Рабочи газетас» массехк бетта дIахьо Украина рабкоращцен халкъа тIахьожамхощцен цхьана ийца хьаена оборудовани предприятешка дIа мишта оттаю хьожаш йола рейд-тохкам. Цох яьнна эффект йоккха я— ах миллион совгIа сома маьха пайда беннаб. Ярославски областной телевидене, радио, «Северный рабочий» яхача газета редакцеша массе а хана техх предприятешка прогрессивни технологеш юкъейоалаяра гIулакх. Нохч-ГIалгIайчене йоккха резонанс йолаш тIаэц, цар автораша мекъабарашн рузкъа доадерашн гучабоахаш йола «Вай — производства дай», «Болхлочун уйлаш» яхача рубрикашта кIал «Сердало» газето кепаетта материалаш.

Цхьабакъда, кхыча тайпара бакъдараш а нийслу. ГIишлошъечарча кхоачамбоацарех, средствaш дIаюха екъара, пайда ца эцаш йоадаяра темах геттара кIезига яздеш, цу тайпарча гIулакхий боагIаш бола мах ца беш долча «Красноярский рабочий» газета редакце позици кхетае хала я. Иштта, Главкрасноярскстроя партийно-боахама собранера цу газето кепатехача отчета тIара гуш дац, тIехьабисар мишта дIадаккха лаьрхIа ба гIишлонхой. Экономика дешай боагIаш бола теркам бац «Правда Востока» (Узбекистан) яхача а кхы цхьадолча а газеташа.

Кхом бара тема хила еза газета хIара номер тIа — республикански а областной а чаргара денз, городской, районни, дукхатиражни чарга кхачалца. Цу деша йоакхо е еза редакцеша шоаш, партийни комитеташа. Из болх дIабахьара хьадда планаш хила еза, лоацдача ханара кампани йоацаш йIаьхача перспективана лаьрхIа гIулакх из хилар кхета а деш. Из лоархIаме тема хьалъайяра юкъсоза беза дикагIбола журналисташ, йоазонхой, болхлой а юртий а корреспонденташ, халкъа тIахьожамхой, пресса беррига активисташ, пайда эца беза тайп-тайпарча жанрех. Хьурмат дарахи кхом барахи дола дош хила деза къьгтаи тешавеши, хIаьта эшача — халкъа кица дешацца аьлча, сомех шаьш де Iомабеннараштa еш йола критика чIоагIа хургйолаш воагавеш ира а.

Нийса да дуккхача редакцешка хьурмат дара тема дукхача отделий низаща дIахьош хилар. Язде дезаш хул цехе материалех дикагIа пайда эцарахи мовхьаш дIа-хьа кхахьара маршруташ нийса оттаярахи, ялат, сом, баьцадаараш лорадарах а фусамий фонд дас санна лелаяра а, къахьегама бригадин формаш юкъейоалаярахи бытовой отходех, шоллагIча ресурсех пайда эцарахи... ЛаьрхIа варгвоацаш дукха я даь бIарг тIакхача беза оагIонаш.

Къаьстта ала доагIа араьянача материало хьалучох. Нагахьа санна критически сигнал дIа ца хозаш йисаяле, хьалха латтача опытах дийцачо лийрхIар деннадеце, юха а юха а уж дешаш дувца, дIадоладаьр дизза чакхдаккха деза редакцеша. Партийни комитеташа шоай органашта новкъостал дарах, уж хьаллацарах тийша да укхаза дуккхадар.

Публикацейн передачийн лоархIам лакхлу хьаддача наьха гIулакхаш хьагойташ уж хилча. Кхетош да, масала, кога гIирс беча фабрике во ботинкаш еш дика телат йоаеш хиларах ведомствана критика е мегаш долга. ХIаьта а нийсагIа хургда цу хьакъехьа ший цIи а тайпан цIи а йолаш волча брак яьчунга дIакхаьчача. ХIаьта хIанз цув вIаштIехьдоал ший «къахьегамах» совгIаташ ийде а. Мекъачоа, дисциплина телхаечоа паргIата вахар хIанад, къахьегама коллективо ший бокъонехи декхарехи бизза пайда хIана эцац къоастаде деза.

Сага лаьрхIа долча партийни дешо наьха уйла сомайоакхх, инициатива дегIайоалаю, кхоачамбоацарашта духьалара сакхетам чIоагIбу. Вай пресса общественни низ хилба кхы а хьинарегIа парте хьалхашка оттадаь декхараш кхоачащдара къахьегамхой оарцагIбоахаш, кхом бара тIехьара болам ма могга дегIабоалабара гIо деш.

(«Правда», 1985 шу, 22 июль).

Укх шера ка бола ялат дика хьувкъадаьд Шалински района «Курчалойский» совхоза механизатораша. Цхьадолча кхашкара хIара гектара тIара 60—65 центнер кIа доаккх цар.

КIи-марс сихеи дикеи чакхбаккхара мел эшараш вIаштIехьдаьхад совхоза кулгалхоша, партийнии профсоюзнии организацеша. Художественни самодеятельносте дакъа лоацаш бараша каст-каста концерташ увттаду хьинаре къахьегаш боахкача комбайнерашта, трактористашта, шоферашта.

СУРТА ТIА: совхоза парткома секретарь Таймасханов Элимжан карара кара тела цIе вымпел дIалуш ва хьалхалаттача шофера Абубакаров Муснйна.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ХЬУВКЪАМ-85

МАССАРЕЛ ХЬАЛХА

Ши эзар совгIа гектара тIа да укх шера чуэца деза ка бола ялаташ Малгобекерча «Кавказ» совхозе. Царех дуккха дукхагIдараш — 1700 совгIа гектар — леладу Герасименко Иван Иванович керте волча подрядах болх беча бригада.

Районе массарел хьалха ипатовски методах дIадоладаьд укхаза кIи-марса балхаш. Ялаташ хьакхара, уж ардара, ча вIашкаозара, мукъадаьннача кхашка хIамаш дIаера балхаш цхьатара цхьан комплексах дIахьо укхаза.

Тхо бригаде нийсденнача дийнахьа хьекха баьннабар 1253 гектара тIара мукх, аьрдабар бархI бIаь совгIа гектара тIара бар, дIадоладаьдар хьоккхашехьа оардаш кIа чуэца.

— Укх шера беррига мукх хьакхари ардари къаьсткъаьста долаш чуэца бийзар тха, — дувц И. И. Герасименкос. — Ка болча ялаташта чIоагIа Iаьткъаяр дIадахача Iана шелал. Цо толхаяьча моттигашка тIехьагIа бIаьсти тIабаьнна мукх бокъонца кхачанза бар, дукхагIбар кхаьча бокъабеннача хана а. Цудухьа хьалххехьа дIадоладир оаха кIи-марса балхаш, касарех уллаш бокъабала ха тоъаргйолаш. БархI агрегат хиннай мукх хьокхаш. ТIехьарча деношка хьекхар бокъалуча юкъа комбайнаш сеца ца латтийта, хьоккхашехьа оардаш кIа чуэца доладаьд оаха...

Оасарах хIама доацаш цIена да кха. Ялх агрегат я из чуэцаш. Тришин Василе комбайна тIа ягIа цIе байракх. Механизатораштa юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латташ хьавоагIа из, кIи-марс болабеннача хьалхарча деношка денз. ХIара дийнахьа 30 тоннага кхоачаш ялат оард цун агрегато. Массарел хьалха кхоачашъяьй цо сезонни норма а. 400 совгIа тонн ялат да цун счете, сезонни норма 310 тонн йолча. Совхозе меттел районерча комбайнерашта юкъе а хьалха ва Тришин. Из хьалхле дIахеца лаьрхIа а вац. Цул дукха тIехьа ца бусаш овсаре къахьегаш хьабоагIа Еремеев Иван, Еремеев Владимир, Шагров Павел, кхыбараш. Уж а хьалхарчарца лоархIабаьб сезонни нормаех.

Ка бола ялат хьокхаш касарех Iодуллараштa юкъе а хьалха ба Василе вежарий Александри Ивани Тришинар. КIи-марса сезона норма 290 гектар йолча 300 совгIа гектар хьекха баьинаб уж хIанзлехьа. Мукхи кIаи хьокхача овсаре къахьегаш, шоай декхараш толаме кхоачашдеш хьабоагIа Луценко Василий, Малароев Салман, кхыбараш. ХIанз хьокхаш касарех кIа Iодуллаш ба уж.

Ялаташ чуэцараштa тIехтIехьа дIаболх ча вIашкаозараш а. Эзар гаргга гектара тIара ча вIашказза баьинаб уж хIанзлехьа. Из болх дика лелабу Галкин Павелен Гусев Николаяси. ХIара дийнахьара балха нормаш 150 — 170 процент кхоачашъю цар.

Иштта дикеи сихеи дIахьо бригаде ялаташ чуийца мукъадаьннача кхашта лушени а дисковани а елга. Гурахьа ялаташ дIаде кхаш оахилга, шозлагIа хIамаш дIаювлга. Ше къаьстта механизировании звено я уж балхаш деш. Еза дискаш йоахаш лушени еш ба трактористаш Акиев Султани Зайцев Павели. ХIанзлехьа 400 совгIа гектара тIа чакхбаьккхаб царех хIаране из лоархIаме болх.

Мукъадаьннача кхашка шозлагIа хIамаш дIаювш ва йоккха опыт йола механизатор Фомин Иван Иванович. ХIанз 50 гектара тIа гречиха дIаювш ва из. Цул совгIа, цо 60 гектара тIа хьажкIаш дIайийнай, 86 гектара тIа борц бийнаб. Еррига пожнивной культураш 400 гектара тIа дIае лаьрхIад бригаде.

...Бригада агроном а партгрупорг а волча Мамцов Александраца цхьана тхо дахар хьоккхашехьа оардаш кIа чуэца доладаьча кхай гIа. Чапа, гамашта юкъе кIа корадоагIий хьежача, цхьа фийг корабанзар тхона. Ялат ца дойташ дикеи цIенеи бора комбайнераша болх. Цхьабакъда, лаьтта уллаш цхьа наггахьа кIи ка нийслора.

— Из «проволочника». болх ба. — йоах А. Мамцова, — комбайнерий бехк болаш хIама дац. Укх шера хьалххехьа дика кийчъяьй тха механизатораша комбайнаш. Ялат дов йиш йола моттигаш герметически дIакъайлай. цхьа фийг боврг-боацаш лаьрхIа нийсдаьд комбайний ялат оарда доакъош.

Бригада кулгалхо Герасименко Иван Иванович деррига йоакхо еш боккъонца вола лаьттан да хилар гойтара, алхха цхьа хIама белгалдоаккхаргда вай. Массехк шера болх ца беш, кхыметтел вIашагI а ца йоллаш, эшачо хIамаш а дIайоахаш лаьттай бригаде чах руловаш ю прессподборщик. Мел эшар вIаштIехьдаьккха, из кийч а яь, болх бе йолаялийтай кердача кулгалхочо.

Бригада улуврча кхай тIа цу агрегатаца болх беш ва тракторист Шмаков Александр. Кха дизза латт бешкаш санна йоккха ча рулонаш. Балха сменах 15 — 18 тонн чах рулонаш еш я из керда агрегат.

— Уж санна 4 агрегат бригаде хилча вIалла талхаргдоацаш дика вIашкатоха йиш хургьяр ча, — дувц И. И. Герасименкос. — Чах токхораш ю агрегаташ йоацаш болх бе йиш хургьяр комбайний. Ца эшаш хулар ча токхораш вIашкаувза волокушаш, аргIаш ду машинаш, цар тIа болх бу нах.

ЛаьрххIа йоакхо яьй совхозе кIи-марса балхашка дакъа лоацараш кхачанца Iалашбара гIулакха а. Болх беш я столови, мах боацаш механизаторий кхозза хIама даа йиш йолаш. Цу гIулакха уж раьза а ба.

Цхьабакъда, болхлой раьза боацаш да цхьа хIама — райпо автолавка каст-каста йоагIаш ца хилар. «Наггахьа мара хилац тхо долча автолавка, — йоах цо, — ена хьакхаьчача, хьаэца хIама а хилац...».

Иштта дика лел «Кавказ» совхозе кIи-марса балхаш. ХIаьта а шоай къахьегама раьза бац бригадера механизатораш. Уж раьза ца хила цIенхаштара бахьан долаш а да. Укх шерарча социалистически декхарех цар лаьрхIадар хIара гектара тIара 24 центнер йолаш ка бола ялаташ кхеде, хIаьта юххера чуийцар 17 центнер мара яц.

Материал кийчъяьчул тIехьагIа «Кавказ» совхозера хоам баьб, укхаза ка бола ялаташ чуийца даларах, Районе эггара хьалха чакхбаьккхаб цу боахаме кIи-марс. ХIанз укхазара толашагIа бола комбайнераш лоалахарча М. Горьке цIерагIча совхоза ялаташ чуэцача новкъостал деш ба.

А. БАСИЕВ.

Чакхъяьннай 5-гIа декада

СОВГIАТАШ— СЪЕЗДА

Парте аргIанарча XXVII съезда сийленца накъабахара шоай таронашкеи кхоачамашкеи цIаькха хьажа а хьежа, доккхагIдола декхараш тIаийцад Назрановски трикотажни фабрика болхлоша. Цар дош деннад къахьегама овсарле планагIа лаьрхIачул 1,2 процент лакхъе, кердача бархI моделах дола барзкъаш тега доладе, СССР Конституце цIей сийна нийс бетта план ханал ши ди хьалха кхоачаш а еш, заданел совгIа 42 эзар издели арахеца, цхьа тони бийдал. Сийлахь-боккхача Октябра 68 шу дузача цIей сийна итт бетта план ханал кхо ди хьалха кхоачашъе, заданел совгIа 60 эзар барзкъа тега.

Мишта лоархIабу уж цу декхарех? Продукци маьхала яккхара ах шера план дикка тIехкхоачашъяьй, заданел совгIа екхай 246 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци.

Ши-шегIа хьахиннадац уж толамаш. Парте аргIанарча съезда сийна бригадашта юкъе яьржача яхье хIара декадагIа итогаш ю. Цул совгIа цар итогаш ергья фабрике этапех: стахановски болама 50 шу дузача, Сийлахь-боккхача Октябра 68 шу дузача цIейга, пятилетка чакхйоалача хана, парте XXVII съезд хьаеллаш. Цу хана лерде луацаргда ер хьокхамаш: продукци арахецара оттаяь заданеш толаме кхоачашн тIехкхоачашн яр, эггара тIех къахьегама овсарле хилар, сортностен даьхача барзкъий дикален план кхоачашъяр, изделеш арахецилга боагIгIача боарамагIа хилийтар, къахьегама дисциплина толхаяь моттиг ца нийсъялийтар, производства культура лакха хилийтари технически прогресс елга сихдари.

ДекадагIа хьалхара моттиг яьккхачоа лу «КПСС XXVII съезда сийна яьржача социалистически яхье котъяьнна бригада» яха диплом. Хьалхарча бархI декадагIа хьалхара моттиг яьккхачунна лургда «Стахановски болама 50 шу дузача цIей сийна тIаийца декхараш ханал хьалха кхоачашдара яьржача яхье котъяьна бригада» яха диплом. Сийлахь-боккхача Октябра 68 шу дизара сийна тIаийца декхараш ханел хьалха кхоачаш а деш, 15 декадагIа котъяьннача бригадана лургда дипломи карара кара тела цIе вымпели. Пятилетка чакхйоалача 21 декадагIа котъяьннача бригадана цIе вымпел а луш, Сийлен улга тIа хьу из 27 декадагIа котъяьннача бригадана КПСС XXVII съезда цIи тилларах дола диплом а луш, 50 сом преми хьожаю, Сийлен книжка тIа из дIа а язъеш.

Уж совгIаташ дахара тIагIертта къовсам лоаттабеча бригадех чакхъяьннача пхе декадагIа котъяьннаргаш я Джандарова Сельжан керте латтача ворхIлагIча конвейерча бригада коллективи Ужахов Ювсапа кулгалдеча пазаташ еча участка коллективи. Цу дIаяхача пхе декадагIа яхье дукхагIа хьалхара моттигаш яьхай цер. ДIахо а иштта болх бе дага я уж коллективаш.

Парте XXVII съезда сийна яьржача яхье башха-дика толамаш доаха болхлой дукха ба фабрике. ХIанзлехьа пятилетка задани кхоачашъяьй 27 болхлочо, ялх шера яр — 7 саго, ворхI шера задани пхе болхлочо. Царех ба хIамаш тега мотористкаш, коммунистически къахьегама ударникаш Богатырева ПаьтIамат, Сакалова Маруся, сортировщица Амирханова ХIажар, кхыбараш. Шоеш кийчъю продукци дикеи тIехдикеи мара а ца хулийташ, хIара сменагIа шишша норма е кхы тIехкхоачашъю цар.

Б. КОСТОЕВ.

СИЙЛЕ ХИЙЛА БАЛХА ТIАРИЙ!

КПСС обкома бюро, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьежай республика промышленноста, гIишлошъяча, транспортни, мах беча организацеша, бахача наха гIулакх дара йолча предприятеша 1985 шера хьалхарча ах шера производственни заданеш тIаийца хиниа социалистически декхараши мишта кхоачашдаьд.

ХЬАЛХАРА МОТТИГ ЦХЬАККХА РАЙОНА ХЬОЖАЯЬЯЦ.

Лакхара производственни хьокхамаш дахарахи социалистически яхье котъяларахи укх тайпара моттигаш хьожайойла.

РАЙОНАШТА ЮКЪЕ:

ШоллагIа моттиг

КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота а луш.

ГУДЕРМЕССКИ РАЙОНА,

продукци маьхала яккхара план 105 процент, къахьегама овсарле — 103 процент, продукцена поставкаш яра заданни декхараши — 100 процент, дIадахача шера укх ханаца нийсбича производство дегIаяра боарам 29 процент лакхбелга Iалашдаьчоа.

КхоалагIа моттиг

КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома диплом а луш.

УРУС-МАРТАНОВСКИ РАЙОНА,

продукци маьхала яккхара план 110 процент, къахьегама овсарле лакхъяра план 110 процент, продукцена поставкаш яра задании декхараши 100 процент, дIадахача шера укх ханаца нийсдича производство дегIаяра боарам 9 процент лакхбелга Iалашдаьчоа.

ПРОИЗВОДСТВЕННИИ IИЛМАН - ПРОИЗВОДСТВЕННИИ ОБЪЕДИНЕНЕШТЕИ УПРАВЛЕНЕШТЕИ ЮКЪЕ:

КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракх а луш

Хьалхара моттиг

«Промавтоматика» яхача Iилман-производственни объединена, продукци маьхала яккхара план 110 проценти, къахьегама овсарле лакхъяра план 101 проценти, договорни поставкаш — 100 проценти кхоачашъяьчоа.

«Грознефть» объединенена, продукци маьхала яккхара план 102 процент, къахьегама овсарле лакхъяра план 103 проценти, договорни поставкай план — 100 проценти кхоачашъяьчоа;

«Грострубопроводстрой» треста, товарни-гIишлон продукце план 138 проценти ший низаща балхаш дара план 114 проценти кхоачашъяьчоа.

ШоллагIа моттиг

КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советен, облсовпрофен, ВЛКСМ обкомен Сийлен грамота а луш СССР 60 шу дизара цIерагIча «Оргтехника» яхача Грозненски производственни объединенена,

продукци маьхала яккхара план 103 проценти, къахьегама овсарле лакхъяра план 103 проценти, договорни поставкаш яра план 100 проценти кхоачашъяьчоа;

«Аргунводпром» производственни объединенена,

продукци маьхала яккхара план 100,7 проценти, къахьегама овсарле лакхъяра план 107 проценти, договорни поставкай план 100 проценти кхоачашъяьчоа.

КхоалагIа моттиг

КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома диплом а луш «Чечингазстрой», треста,

товарни гIишлон продукци арахецара план 110 проценти, ший низаща подрядни гIишлон балхаш дара план 100,6 проценти кхоачашъяьчоа.

ПРОИЗВОДСТВЕННИ КОЛЛЕКТИВАШТА ЮКЪЕ:

Хьалхара моттиг

КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракх а луш,

«Октябрьнефть» мехкдаьттеи гази йоахача управленена,
«Старогрзненский» бурув тохара балхий управленена,
ГрозНИИ институтa,
«Автоспецоборудование» яхача грозненски опытно-экспериментальни завода,
ВIашагIтехача Грозненски ТЭЦ-а,
«Чечингтелерадиобыттехника» яхача объединенена,
Номер 3 йолча маьхк еча завода,
Грознен станце сигнализацеи бувзамеи дистанцена,
Радиотелевизионни республикански центра,
«Чечингушводстрой» гIишлон управлене Аргунски аьшкабетонни изделей завода,
«Союзспецгазстрой» треста номер 4 йолча дIа-хьа лелача механизировании колоннана,
«Чечингсельстрой» треста номер 557 йолча дIа-хьа лелача механизировании колоннана,
«Продтвары» яхача номер 2 йолча объединенена.

ШоллагIа моттиг

КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота а луш

«Старогрознефть» мехкдаьттеи гази йоахача управленена,
Гудермесски медицински инструменташ еча завода,
Малхбоален электрически сетешта,
Банно-прачечни боахама треста,
«Межхозлес» объединенена,
«Гидромеханизация» треста гIишлон управленена,
«Связьстрой-2» треста номер 209 йолча дIа-хьа лелача механизировании колоннана,
номер ворхI йолча треста Грозненски монтажни управленена,
Къулбаседа-Кавказски машиненькъа Грозненски отделенеорса.

КхоалагIа моттиг

КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома диплом а луш

«Нефтехимзапчасть» яхача Гудермесски завода,
Электромеханически завода,
Юрта боахама материально-технически Iалашон Нохч-ГIалгIай АССР Госкомитета дIа-хьа лелача механизировании колоннана,
«Ремсельбурвод» треста Къулбаседа-Кавказски дIа-хьа лелача механизировании колоннана,
«Чеченингушвино» объединене номер 2 йолча дIа-хьа лелача колоннана.

КПСС обкома пресс -центро хоам бу

Телефон 2-66-72

23 июль хьатIаотташ **оперативни даннегIа** республике 136,3 эзар гектар ка болча ялатеи ялатабобовии культураш хьекхай — еррига чуэца езарех 91 процент.

Царех 89 процент хулаш яраш аьрдай.

Массе а районашка овсарле лакха йолаш болх байтац техникага, из бахьан долаш кIи-марс сиха дIабодац. Укх тIеххьарча цхьан дийнахьа чуэца дезачох ши процент мара аьрдадац ялат.

ТIехьабусараштa юкъе ба урус-мартановцаш, бIарчa район хьанийцача цхьан дийнахьа 185 гектара тIара дар мара ялат аьрдадац. КIи-марса балхаш чакхдахара сухалбац Малгобекски района совхозаша. Хила доагIача тайпара сиxдаьдац кIи-марса балхаш Назрановски района транспортни отрядашеи комплексашеи.

22 июль хьатIаотташ республике кийчъяьй 101,3 эзар тонн совгIа йол — Iалашъе йоагIачох ах дакъа. Цох 25 эзар тонн хулаш йолчох дукхагIа аргIаш даьд дIадахача шера цу юкъа даьрашца нийсдича.

Хьалха ба Гудермесски района доакъар кийчдераш, цар Iалашъе езачох 75 процент хулаш йолча аьлах аргIаш даьд. Шалинцаша кийчъяьй из 5270 тонн — планагIа Iалашъе езачох 72 процент.

30 процент мара кхоачашъяьяц йол кийчъяра план Ачхой-Мартановски района совхозаша, Сунженски района боахамаша — 31 процент.

Республике сенаж чуеллай 77,2 эзар тонн — планагIа хила йоагIачох 98 процент. Из соахна укх хана чуелла хинначул дукхагIа я.

Кийч а яь чуеллай 41,4 эзар тонн силос. Из а дIадахача шера цу юкъа чуелла хинначул дукхагIа я.

Соахкарчул темпаш лохагIа йолаш кийчду баьца хьоар.

Из маьхе дола витаминни доакъар кийчдара ханаш дIаухийт дукхача районаша. Масала, Грозненски района боахамаша кийчде дезачох пхедагIа дакъа мара кийчдаьдац из, кхы а кIезигагIа Iалашдаьд Надтеречни района совхозаша.

Гурахьа ялат дIадера 24500 гектар лаьтта аьхад, **планагIа аха доагIар 185 эзар** гектар йолаш. План 160 эзар гектар йолаш аьбь аьхай 10 эзар гектар. Керда хьувкъам хьалххебара кхаш кийчдара балхаш сихде деза.

Партгруппашка — отчеташи хоржамаши

БЕХКТОКХАМ КХЫ А АЙБЕ

Тха боахаме меттел, районе а дикагӀчарех лоархӀаш я № 1 йола шурий-товарни ферма. Соахка планал совгӀа бӀаь тонн а луш, паччахьалкхенга 640 тонн шура йохка камаьхалъяьлар коллектива, Ерригсоюзни яхье котъяьнарг а лаьрхӀа КПСС обкома, НГӀАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦӀе байракх елар, хӀаьта Звездни городоке ферма викалашта — Ю. Гагарина цӀерагӀа вымпел. Цох доккхал даь Ӏеш бац ферма къахьегамхой, соахка вӀашагӀъеллача цар партгруппацара коммунисташ.

КПСС XXVII съезда накъаболхаш кхы а низкъалагӀа дола декхараш тӀанийцад дояркаша, скотникаша. Укх шера цар лаьрхӀад соахкарчул 136 тонн дукхагӀа шура яккха, хӀара Ӏаттагара йоаккхачун боарам юкъера лаьрхӀача 2500 килограммага дӀакхоачабе.

Мишта вӀаштӀехьбаьккхаб коллективо болх? Ах бутт хьалха рапорт деннад цо ялх бетта задани кхоачашъярах, ах бӀаь тонн лийрхӀачул а тӀех шура йоххарах. ХӀара Ӏаттагара шийтта килограммал тӀех шура яькха карагӀдаьннад М. Сулеймановайна, В. Толшко, Х. Османевайна, М. Дукаевайна. Шоай декхарех дика кайоалаш ба Ӏаьсий леладераш Е. Мишустина, А. Орлова, скотникаш вежарий БолдиновгӀар Ивани Федори, Г. Четвериков, кхыбараш.

Коллектива аьттув хургбацар хьайбай дегӀах латаргдолча тайпара кийчдаь дика доакъар царна лоаттадеш децаре. Даим болх беш йолча цехо хӀара дийнахьа 9 тоннага дӀакхоачаш из хьалу. БоагӀа лостам лоаттабеши дика тоаьчеи помещенешка Ӏа доаккхийт доахангa. ХӀаьта хӀанз а цу гӀулакха эша кийчо е йоласнийн колхоза гӀишлошъерий бригада.

Боккхача маьхера хӀама да ферме къахьегачарна салаӀара эша хьалаш хьадар а. Шоай мукъа ха йолча хана мел эшачунца Ӏалашъяьча ЦӀеча уголоке сапаргӀата доаккхаш хул уж. Укхаза чакхйоах сайренаш, беседаш, кхыйола мероприятеш. Районе шоллагӀа моттиг яьккхар цу уголоко. Цу дерригне аьттув боалийт социалистически яхь хьадда оттаяра, хьалхалаттачарна карагӀдаьннараш гойтара агитаце средствашца лерттӀа дӀагойтара. Яхь лелаеча а коллективе дӀадоладеча моллагӀча кхыча дикача гӀулакхий а хьалхарча юхьиге латтараш коммунисташ ба. Шоашта карагӀдаьнача цу дерригнех лаьца дийцар собране партгрупорга Н. Семисинова. Цунца цхьана белгалдаьхад динза дисараш.

ДукхагӀча даькъе царна теркам тӀаззар иштта коммуниста А. Кухнос, парте членалла кандидата Р. Дукаевас, кхычар. Керттердар фуд аьлча, из да ферме кхоачамболлаш механизаци ца хилар. Кхыдар ца дийцача а кхо арадоаха механизмаш ца тоъаш моттигаш каст-каста нийслу укхаза. Цу хьакъехьа колхоза правлене а парткома а яь критика нийса хилара мукӀарал ца дича даргдац. Бакъда, кӀезига дац коллектив лерттӀа оарцагӀйоале цун ший низацца чакхдаха йиш йола гӀулакхаш а. ХӀара итт ди чакх ме доал еш яц «КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декада!» яхача девизагӀа лелаеча яхьа итогаш, колхозера а районера а лектораш наггахьа мара хилац, яхаш собране дийцар кхоачашде хьожаргда тхо.

Хила ма йоаггӀара яц ферме къахьегама дисциплина. Собранешка ца доагӀар леладу яхаш дукхказа ювцаш хиннай коммунистка В. Тюхова, бакъда, хӀанз а из боккъонца тоаеннай ала йиш яц. нийслу малараш мелаш, кагий лечкъораш деш моттигаш. Цу тайпара оамалаш йоахкачарца бу болх кхы а ирагӀен цӀенхашттагӀен бе боагӀа коммунисташа, цхьаннена гешт а ца деш. Цар отчеташка ладийгӀача бакъахьа хургда. Цар хӀара дийнахьа йоакхо е эшаш хӀама да къонабараш шоай боахама коллектива сий лорадеш, Даьхе езаш, даьй эздийча гӀулакхашта мутӀахьа болаш хьалкхебелга, хӀаьта цу тайпара оамалаш хьахул эггара хьалха уж юкъарча гӀулакхах дог лазаш, шоай болх тешшаме хьабеш хуле. ДукхагӀа терко е йоагӀа коммунистий критически замечанешта, предложенешта, вӀашагӀтоха а шерагӀа йоаржае а еза хьалхалатта опыт. Цхьан дешаца аьлча, дикачох коггӀортилга а еш, цхьаккха харц хӀама, ледарло ловргйоаца хьалаш хьаде доагӀа коллективе. Цу хьакъехьа цар оагӀув хьаллоацаш хургья колхоза партком.

В. НИКОНОВ,
Сунженски района XX партсъезда цӀерагӀча колхоза парткома секретарь.

КАРАГӀДАЬННАЧОХ КХОАЧАМ БАЦ

Моттийта кеп ца увттаеш, хозахета къамаьлаш ца деш шоай отчетно-хоржамий собрани чакхъяьккхар «Старогрознефть» НГДУ мехкдаьттеи гази йоаккхача цеха цхьоалагӀча участка коммунисташа. Ма дарра аьлча, цеха ерригача коллектива а цун партбюро а балха юкъе лоархӀаме моттиг дӀалоац къона оператор В. Лещенко керте латтача группа. Вийтте коммунист къахьегаш ва материальни производстве, балха тӀа шоашкара эздий гӀулакхаш гойташ ба. Операторий коммунистически къахьегама ударникий Бычков Виктора, Ибрагимов ИсмаӀала сурташ управлене конторана хьалхашка доахк, хьехамчаш а дружинникаш а ба уж.

Иштта ала мегаргда цар санна вахаре депале никъ лувцача ин. Подметнех, Василихнах, Лебедевх. Дукхача даькъе цар хьинарца участка коллектива аьттув бувл республике духхьашха «Грознефть» объединене парте XXVII съезда сийна дӀайолаяьча яхье коталонаш яха. Цеха коллективо ах шера планал совгӀа даьккхад 2470 тонн мехкдаьтта, къахьегама овсарле хила йоагӀачул 2 процент лакхъеннай. Цунца да участка коллектива доккха дакъа а. Уж даннеш ше кхувлаш докладчика В. Лещенкос а кхычар а йоагӀа терко тӀаззар пайда эцанза йолча чурча таронашта, болх тоабара де эшараш-та.

— Мехкдаьтта доахарий болх юкъагӀбоах лаьтта оахка техника, тягачаш, кранаш, транспорт эшшача хана ца хиларо, — аьлар оператора И. Ибрагимова. Из бахьан долаш ханнахьа турбаш, кхыдола мовхьаш хьатӀа ца дахьаш дус. Нийслу цкъаза лаьттан кӀалхара турбаш лелхаш. Хатар хина моттиг хьалаха, тӀаккха оахкаш из хьамукъаяккха езаш хул. Техника ца ялар бахьан долаш бӀаь шу хьалха санна белаща из болх бе отт тхо, мукъа нах ца хуле де хӀама доацаш дус.

Оператора В. Бычкова белгалдаьккхар, коммунистий бехктокхам КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума решенеша дӀа ма деххара, айбара хадданза йоакхо еш партгруппа хила езилга. Къаьстта дукха хӀама де декхарийла да вай комсомольцийи кагирхойи шоай Даьхен бизза бола къонгаш болаш хьалкхувргболаш царна кхетам балара даькъе. Участка къахьегамхошта юкъе ледара оттабаьб культурно-массови болх, цхьана вӀашагӀкхийтта кино, театрашка ахац, цӀи хезача нахаца вӀашагӀкхетараш чакхдахац. Оаха безаме хеташ ладийгӀар Коталон 40 шу дузаш, Советски Союза Турпалхочун Нурадилов Ханпаший, маршала Г. К. Жукова вахара а тӀема а гӀулакхех дувцаш яьча беседашка. Цу тайпара а кхыйола а мероприятеш чакхъяха ягӀапархьогӀ хӀанз вай мехка коммунистий форума накъадоллача хана.

«КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декада» яхача боламагӀа лелаю яхь ший хаьддача лостамагӀа ергйола хӀама Ӏалашде доагӀа. ЙоккхагӀйола коталонаш яхара хьалхалаттарашца цхьана берригаш а тохалургбола хьалаш хьаде деза. Коммунисташа дӀадехараш ларде а лаьца, болх тоабара тӀаберзабаь соцам тӀанийцар собране.

А. ТИЩЕНКО,
тха штате воаца корреспондент.

ДИКА КӀИЙЛЕ КИЙЧЪЯЬЙ

Гудермесски «Мединструмент» заводе цӀи хеза я Г. Кириченкос кулгалду комплексни бригада коллектив. Цо хьаю вай мехка чӀоагӀа хоатташ йола травматологически инструменташ. ХӀаьта ОТК тӀахьожам боацаш продукци кийчъе бокъо яьккхай цо. Шийх бенна тешам боабеш а яц.

Отчетни юкъа партийни группас ший балха юкъмоттиге лоаттадаьд дика яр мара йоаца продукци арахецара, къахьегамеи технологически дисциплина чӀоагӀъяра, социалистически декхараш кхоачашдара тӀехьа яхь шерагӀа йоаржаяра дешаш. Цу хьакъехьа бу болх беркатегӀа хилийтара ер пятилетка дӀайолаелча гӀоне коллективе тӀа-тӀа дӀачӀоагӀлуш боагӀача бригадни хьисаперча къахьегамо дика кӀийле хьаьяр. Из гӀулакх вӀаштӀехьдоаккхилга мишта лел хьожаш хадданза тӀахьожам лоаттабеш а боагӀа лостам луш а хиннай партгруппа. Цо кхы а чӀоагӀбаьб наьха барт, цар уйлаш бухсоцаш шоашта хьахулачоа чӀоагӀагӀа тӀаерзаьй. Ер шу чакхдалалехьа йизвача хозрасчетагӀа болх бе яла дага я коллектив.

— Иштта къахьегам вӀаштӀехьбаккхар бахьан долаш шин-кхаь шера дисциплина толхаяь моттиг хишац бригаде, диъ шера план соахка Октябра цӀей дездеш кхоачашъяьй, — аьлар партгрупорга Т. Чечета. — Из бахьан еррига коллектив туристически путевкаш а енна, Югославе салоӀаш хиннай.

Шоай бригадира доагӀа а доагӀаш сий деш ба коллективера нах. Массехк професси караерзаьй цо, гӀулакха чӀоагӀа оарцагӀйоалаш я, цудухьа теш цох, цо дӀадехар кхоачашде гӀерт. Бригаде дика оттабаьб кхетама болх, коммунисташ кхоачашдеш ба общественни гӀулакхаш, берригаш юкъеэзаб политдешара. Цу дерригне хьадаьд коллективе болх тайжжа хьабара эша упахцӀена хьалаш. Цар цхьана дезду деза денош, тайп-тайпара мероприятеш чакхйоах.

Из дика да, бакъда, коммунисташа шоаш вӀашагӀкхетарах болх кхы а тоабара дукхагӀа пайде эца дагахьа хиннилга хьахьекхар цига даьча къамаьлаша. Къамаьлаш даьча А. Межидова, Г. Кириченкос, А. Козченкос къахьегам овсарегӀа хилийтара наькъаш балгалдаьхар. Унахошта дарба деш пайда нйбу инструмент зӀамига хинна а сакхат долаш хьаяр доккха зулам да, йоахар цар. Кузнечно - штамповочни цехера хьатела поковкаш хила ма еззара ца хиларах уж нийсъеш кхы тӀа къахьега дезаш хул. Массане а оамал хинна дӀаэттадац шоаш балхара дӀаболхаш инструмент кийчъяь Ӏоюллилга, оборудованена тешшаме ремонт елга. Станокашка дотта даьтта хадданза лоаттаделга вӀаштӀехьдаккхац администраце. Цу участкашка эшар Ӏалаш ца дарах бехке болча кулгалхошкара - коммунисташкара доагӀар цӀенхаштта хьадеханза даргдац. Къахьегамцара наьха безам совбоаккхаргболча гӀулакхех шерагӀа пайда а ийбеш дикагӀа лелае еза социалистически яхь. Из деррига бокъолгахьа даккхара кхы а бӀубеннагӀа болаш дӀа-юха къаьстар коммунисташ.

Н. БОРИСОВ,
завода болхло.

ЧӀоагӀа бехктокхамеи мел дукха дар аьнна балха кулгаш сов доацаши ха я хӀанзара яр Ассински консервни завода коллектива.

Из гӀулакх дика кхетадеш цунна новкъостал де баьхка ба Грозненски химико-технологически техникумеи г. Липецкерча педагогически училищаи студенташ. Верригаш 250 совгӀа саг ва уж.

Цар доккха новкъостал ду «Ассинский» совхозера баьцадаараш, сом чуэцача а.

ХӀара дийнахьара нормаш дикка тӀеххоачашъю нагирхоша.

СУРТА ТӀА: (аьрдехьара аьттехьа): студенчески отряда доакъашхой Н. Попкова, Л. Пожидаева (Липецк), И. Невенченко, Н. Андреянова, С. Жукова завода кийчача продукцеца.

З. БАТЧАЕВА сурт.

БИЦБЕННА БОАХАМ

Укх шера шоашта хьалхашка латта декхараш толаме кхоачашдеш хьабоагӀа Сунженски района Орджоникидзе цӀерагӀча колхоза хьайбаш леладераш. Масала, ах шера план 60 тонн йолаш 75 тонн шура ехкар цар паччахьалкхенна 1 июль хьатӀакхоачаш, тӀехкхоачашийр дулх дохкара план а.

Галашкеи Мужечеи ши шурий ферма я. Шинараши Ӏасилгаши мара ца дуташ, цигара доахан ахканарча лагерашка Берашка, ДаьттагӀа яхача моттигашка леладеш да. Цул тӀехьагӀа дикка тӀакхийттай царгара йоаккха шура. Цун хьоанал а йоагӀачул лакхагӀа я. ХӀанз юкъера лаьрхӀача 3,8 процент я из.

Даьхенна шура, дулх доххара укх шера а ерригача цхьайтталагӀча пятилетка а планаш тӀехкхоачашъяр дуxьа шерра социалистически яхь йоаржаьй хьайбаш леладераша. Дукха ба царна юкъе хьаьнала къахьега нах. Масала, Галашкерча фермера «За трудовое отличие», «За трудовую доблесть», Ленински юбилейни медалаш лелаю доярка коммунист Героева Мочкхий Аьсет. Шура яккхара план тӀехкхоачаш ца еш шу дӀадахийтац цо. Мужечерча ферме иштта овсаре къахьегаш я Къахьегама ЦӀеча Байракха, «Знак Почета» яха орденаш лелаю коммунист Оздоева Ӏаддала Хамсат. Уж бийца валац колхоза партийни организаце секретарь Дзейтов Макшарип.

— Болх цӀена бу Оздоевас а Героевас а, — йоах цо.— ЙоккхагӀа йола дояркаш хиларах тарра, цар лац моллагӀчо а ший балха декхараш бе-башха доацаш кхоачашделга. Къонача дояркашта новкъостал ду.

Цхьа хӀама белгалдаккха лов. Мужечерча ферме къахьегаш пхи доярка я. Царех шиъ — Совдати Зайнапи Оздоева Хамсата йижарий ба, йиьлагӀа йола доярка Зайнапа йоӀ я, хӀаьта пхелагӀа яр а— Дугурхан — цар кхоаччара гаргара саг, Лоаца аьлча, дезала подрядагӀа болх бу цу ферме ала йиш я майрра. Барт-цхьоагӀо йолаш къахьег цар.

Шинна а ферма дояркаш геттара раьза боацаш цхьа хӀама да. Даггара доал дарах, кхабарах 7 килограммал тӀех шура лац цар леладеча доахана, уж къаьна, воча фух хилар бахьан долаш. Цу гӀулакхо цкъаза хьадечох дог эккхийт наьха.

ХӀанз юкъера лаьрхӀача, 6,9 килограмм шура лу хӀара Ӏатто, хӀаьта хӀара кхоабачо луш яр 4,5 килограмм мара яц.

— Доахана Ӏул тоадара тӀеххьарча пхе шера цхьа шинар деннадац тха боахама, — йоах колхоза керттерча зоотехника Хашиев ТӀахӀира. — ХӀаьта тхоай доахана даьча Ӏасилгех хьалкхедаь шинараш Ӏула юкъекхувла лац уж кӀезига шура луча фух доландаь.

Колхоза доалахьа я даьгӀенаш, цонаш — эзар гектар совгӀа. Цудухьа хьайбаш леладара дукхагӀа теркам тӀабохийт цу боахаме. КӀезига дац доахан, жа, говраш. Уж деррига хьайбаш дукхагӀйолча хана даьгӀенашка доажа а ду, цонашкара даьккхача доакъарца кхаба а кхоаб.

ХӀанз тӀатеӀӀа кийчдеш да доакъар. Люцернах 250 тонн силос еллай, месячника планагӀа 200 тонн сенаж кийчъе езаш хиннача.

Силоса буц хьоккхаш геттара дика къахьийгар механизатораша Къахьегама ЦӀеча Байракха, шиъ «Знак Почета» яха орденаш лелаеча коммуниста Оздоев Хьадиса Хьамида, Барахоев Къоасама Мусас, кхычар. ХӀанз хьайбашта моша доакъар кийчдеш ба уж.

ПланагӀа укх шера 456 тонн йол яккха езаш ба колхозхой. Шоай таронашка а хьежа, из ах эзар тонн кийчъе дош деннад. Цунах дукхагӀъяр мангал хьокхаш Ӏалашъе езаш я. ХӀанз дика дегӀаенай буц. Укх деношка хьакха йолаергья из. Йол йоаккхаш хургболча нахаца хӀанззе договораш оттадаьд колхоза правлене: кийчъяьчох нийсса ах колхоза хьачуяла декхарийла ба нах.

Лакхе бийцараш санна къахьегама тӀера а болх бе ловш а дукха колхозхой ба. Цхьабакъда, цар балха хьалаш, таронаш геттара во я. Цудухьа цкъаза цига волаш из боахам парте сунженски райкома а райисполкома а бицбеннаб, аьнна хеталу.

Наггахьа мукъагӀа дага а йоагӀаш болх тоабара колхоза района кулгалхоша новкъостал доре хьокхамаш кхы а алсамдаха а дикка дукхагӀа хьайбаш леладе а йиш хургъяр цигарча наьха. Доахана Ӏул тоадара шинараш лургда яхаш дувца ворхӀ - бархӀ шу да. ДукхагӀа дараш дулха дӀададара мара пайдана доаца хӀанз цу боахаме дола доахан района кулгалхоща сенна леладайт кхетаде хала да. Колхоза меттел, ерригача района а зе ма дой цу гӀулакхо.

Из боахам болча моттиге кхо-йиъ колхоз яр цхьан хана. МергӀиста, Берашка, ДаьттагӀа яхача моттигашкара дукха доакъар кийчдора цар. Орджоникидзе цӀерагӀа колхоз вӀашагӀъеллачул тӀехьагӀа а пайда эцар царех цхьан юкъа. Цхьабакъда, хӀанз цигара доакъар Ӏалашде йиш йоацаш цонаша, кӀотаргаша йикъай.

— КӀезигагӀа дале пхийтта шу хургда из бахьан долаш цигара оаха доакъар Ӏалаш ца ду, — йоах Хашиев ТӀахӀира.

Ийс бӀаь гектар гаргга хургйола цу кхаь моттигера цонаш хӀалакьхилара бехке колхоза кулгалхой а ба. ХӀара шера доагӀа доал а деш лелаяь хиннаяларе из нийслургдацар.

Уж цонаш тоае низ бац хӀанз колхоза. Цудухьа цунна новкъостал де доагӀа района кулгалхоша. ТӀаккха Кхачан программа кхоачашъеча кхы а доккхагӀа дакъа юкъедахьа колхоза а района а таро лургья цо.

М. ХАМАТХАНОВ.

ЛЕХАЧОА КОРАДОАГӀА

Ачхой - Мартановски района «Бамутский» совхоза коллективо моша горошек кхеяра план кхоачашъяь ха хинаяц хӀанзалца. Цхьабакъда, укх шера хьалхашка оттадаьча декхарех толаме лоархӀайир. Районе массарел хьалха чу а ийца, планал дукхагӀа 50 тонн йолаш, 200 тонн моша горошек дӀаелар Даьхенна.

— Из культура кхееш дукха гӀалаташ нийсдолийтар хӀанзалца тха кхаш леладераша. Царех керттера дар — моша горошек нийлха дӀаювш хилар. Из бахьан долаш тӀадалара паргӀатта моттиг йолча оасаро, цу культурал сихагӀа дегӀа а дайя, горошек дӀаюкъар. Цудухьа кӀезига хулар хьувкъам а, — йоах совхоза керттерча агронома Бакриев Лече. — Из гӀулакх ца нийсдалийтара укх шера листа дӀайийра оаха моша горошек. Юкъ-юкъе тӀадаьнна оасар гербицидашца дӀадаьккхар. Цудухьа оасаро новкъарло ца еш дика хьийкъар моша горошек.

Из культура чуэца йолаеннача денз еха цкъа юха ца соцаш ялх комбайно болх бир. Л. Закриев къаьстта раьза ва комбайнераша Хачукаев Сайхана, Дагуев Вахас, Хамзатов Вахас баьча балха.

Моша горошек консервни заводе дӀакхухьаш хьинаре дакъа лаьцар шофераша Вальниев Ӏийсас, Накаев Шабе, Хатуев Шоипа, трактористаша Джамбулатов ТӀахӀира, Гандалоев Абуязита, кхычар. Белгалдаккха доагӀа гороха баьцах силос еллалга. Укх шера духхьашха даь хӀама да из а.

Х. МАГОМЕТОВ.

ЛЕНИНГРАД. Даьхен машинаш ю флагман йолча — С. М. Кирова цӀерагӀча «Электросила» яхача завода цехашкеи отделашкеи яьржай КПСС XXVII съезда сийлеца накъабахара тӀехьара социалистически яхь. Шоай таронашка а хьежа электросиловцаша лаьрхӀад съезда болх дӀаболалуча денга дунен тӀа эггара йоккхагӀа йола 300 эзар киловатт низ бола криогенни генератори Запорожски АЭС-а аргӀанара турбина - миллионкеп кийчъяь йистеяккха.

«Электросила» коммунисташа Ӏалаьмате боккха лоархӀам болаш лерхӀ продукце дикали къахьегама овсарлеи лакхъяра, къахьегама, технологически дисциплина чӀоагӀъяра, конструкторийи технологийи алапей гӀулакх тоадара, поставкай дисциплина кхоачашъяра чакхдоаха организационно - экономически гӀулакхаш.

СУРТА ТӀА: объединене йоккхача генераторий корпусе боккха низ бола электрически машинаш хьаеш ба.

С. СМОЛЬСКЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

ӀИлман-технически прогресс сихъяра наькъагӀа

БУВЗАМАШ ЧӀОАГӀЛУ

Мехка халкъа боахами Ӏилман - технически прогресси дегӀайоалаечара актуальни дешаш къестадеча доккха дакъа лоац М. Д. Миллионщикова цӀерагӀча мехкдаьтта института Ӏилманхоша. ХӀара шера оаха чӀоагӀъю 60 боахамаща йола договораш, царех цхьаьраш ю «Грознефть», «Дагнефть», «Ставропольнефтегаз», «Тюменьбургаз», кхыйолча производственни Ӏилман - производственни объединенеща, цхьаяраш отраслевой Ӏилма - тохкама, проектно - тохкама, проектно-конструкторски институташца, тайп - тайпарча учреждененща, иштта бурув тохара балхий управленешца, НГДУ-шца, заводашца, кхыйолча предприятешца. Института Ӏилманхой низ хьалхарча даькъе тӀаберзабаь ба целевой комплексни программайи Ӏилман - технически прогрессаи заданеех Ӏилма-тохкама балхаш дара.

Июньски совещане КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева советски халкъа хьалхашка оттадаьча декхаращца дувзаденна керттерчарех да тахан общественни производствана интенсификаци яра дешаш.

Тха Ӏилманхоша эргайоахаш тоа а ергья, дегӀа а йоалаергья Ӏилмани производстванеи юкъерча бувзама формаш, халкъа боахама, мехкдаьтта, газови, мехкдаьтта чакхдоахеи мехкдаьтта химически доакъош дегӀадоаладе гӀо дергда.

Перспектива дикагӀа тахка, производства дегӀаахара тенденци Ӏомае, актуальнегӀа йола вай ханара проблемаш яхара отраслевой министерствашца цхьана могаяь предложенеш вӀашагӀйохкеи уж кхоачашъяра йоагтӀаш йола Ӏилман - производственни коллективаш вӀаштӀехьъяхеи хьожаргда тхо.

Тахан институте болх беча 380 преподавателех 54 процент бараш Ӏилман степенеши званеши йолаш ба (цу даькъе 16 саг Ӏилмай доктораш, профессораш ба). Цар хьех 6000 студента.

Ӏилма - тохкама балхаш дарца цхьана инженерни Ӏилмани кадраш кийчъеш йола йоккха дешара - Ӏилман центр я институт, хӀаьта дешара процесс юкъарчал доацаш бувзам болаш я профессорийи преподавателийи меттел аспирантийи студентийи Ӏилман балхаца а. Цо шеко йоацаш гӀо ду из дикагӀа а йӀаьхегӀа а хилийтара.

Укх тӀеххьарча шерашка (1981—1985 ш.) институто хӀара шера кхоачашду 1800 эзар сома маьха хоздоговорни Ӏилма - тохкама балхаш, царех 70 процент совгӀа дараш Ӏилмани техникаи Пачхаьалкхен комитета, СССР Ӏилмай Академе, СССР-ен РСФСР-ен Минвуза комплексни Ӏилма - технически программех да.

Дерригача балхех 90 процент дараш Российски Федераце предприятештеи организацештеи доагӀаш да, царех 50 процент дараш — Грозненни вай республиканеи.

Цу берригача Ӏилма-тохкама балха боарам боккха ца хилар бахьан долаш, дакъа лоацаш профессорско - преподавательски составах ахаши 12—15 процент студенташи мара бац. Тахан институт таро йолаш я хӀанзчул шозза дукхагӀа Ӏилман - тохкама балхаш чакхдаха. Ӏилман-технически прогресса декхарашца дувзаденна XII-ча пятилетке балха юкъеройлае еза из пайда эцанза йола резерв.

Ӏалаьмате нийса белгалдаьккхад новкъоста М. С. Горбачева июньски совещане: «ЛоархӀаме резерв я цун таронех хӀанз а ма барра пайда ийбеш доаца вузовски Ӏилма. ХӀаьта йолаш йолча оценкегӀа Ӏилма -тохкама балхаш 2—2,5-зза лакхде низ болаш я вузаш».

Цул совгӀа, тха института Ӏилманхоша дегӀа а кхувл, чӀоагӀ а ду производственникашцара цхьана къахьегара йолча договорегӀа творчески бувзамаш. 1984 шера мехка промышленни предприятешцеи кхыча организацешцеи 99 договор оттадаьд.

Тха института Ӏилма тохкама балхех хьахулаш долчох пайда ийбу предприятеша-заказчикаша, цо гӀо ду цар балха технико - экономически хьокхамаш тоадараи пачхьалкхен планаш кхоачашъяраи. ХӀара шера Ӏилма - тохкама балхех хьахулаш бола пайда 2,2—4 миллион сом ба.

Предприятей заявкех Ӏилман - тохкама балхаш кхоачашдарца института Ӏилманхоша шоай дешара - тохкама материальни база чӀоагӀъю, дешара - кхетама процесс тоаю.

XI пятилетка шерашка института Ӏилманхоша 50-гаргга диссертацена защита яьй, царех 7 докторски а йолаш (Н. А. Колесников, В. А. Саидов, В. Х. Межидов, П. Н. Юсупов, Г. А. Айрапетов, А. Н. Куценко, А. М. Ужахов).

СССР ВДНХ павильонашка хиннача тематически выставкашка дикагӀйола разработкаш гойтарах института Ӏилманхошта 10 медаль хьожайир. Царех ба доценташ Г. И. Кравцов, А. И. Султанович, воккхагӀвола преподаватель В. М. Байрамов, кхыбараш.

Цу шерашка даьча Ӏилман-тохкама балхий итогех отраслевой академически журналашка кепатехай 600 совгӀа Ӏилман статья, центральни издательствашка арадаьннад 15 книжка, цу даькъе 8 учебники дешара пособи. Городен республикан предприятешка Ӏилманхошеи студенташеи хӀара шера 2500 совгӀа докладаш а выступлени а ю.

Ӏилманхошта гуча мел даьннача кердачох пайда ийбу лекцешка, практически лабораторни занятешка, цу гӀулакхо тоаю дешара процесс, Ӏилман - технически процессо дӀабеххача боарам тӀа йоаккх из.

Института Ӏилманхоша шоашта мел могар ду специалисташ дикагӀа кийчбара, Ӏилман - технически низах пайда эцара эффективность дӀахо йодача хана лакхъяра, мехка а республике а Ӏилман-технически прогресс сихъяра юкъехьош дола дакъа алсамдаккхара.

Ю. СТЕРЛЕНКО,
М. Д. Миллионщикова цӀерагӀча Грозненски мехкдаьтта института Ӏилман балха вола проректор, профессор.

Г. ГОРИН,
НИС-а начальник, доцент.

Вай лоалахой болча

ВАХАРА А МАШАРА А ДУХЬА

Ресторанийи столовейи треста № 1 йолча столовена чуйоагӀача «Пирожковая» яхача кафа болхлоша (20 сагах латтача бригада) дӀадоладаьд дика гӀулакх — хӀара бетта цхьацца дийнахьа машара фонда лаьрхӀа къахьега.

Кафе производства заведующе, орденаш лелаеча Е. М. Поповас аьлар: «Тхона, ноаношта, даим а тхоай бераш, тхоай дараш хинна ца Ӏеш, деррига а бераш дагадоахк. Уж маьрша даха деза. Тха ноахала дайнад тӀема Ӏазап, вай берашта ма гулда из».

Цар дӀадоладаь дика гӀулакх хьаллоацаргда аьнна хет кхыча болхлоша а, хӀана аьлча, лаьттара машар лорабар хӀаране декхар доландаь.

✦

«ВАРНА-1985»

Болгарски городе Варне укх деношка хьайийлай «Варна-1985» яха графика Дунен халкъашта юкъера выставка. Цига гойташ да Европа, Ази, Америкаи 30 совгӀа болча мехка дикагӀболча говзанчий балхаш.

Йоккхача, тайп - тайпарча экспозице я Нальчикерча мастерий КБАССР заслуженни художника Аккизов Якуба, Меджидова Сиярай графически листаш: «Лоамаро», «Лоамашта юкъе», «Оалхазар». Уж балхаш белгала да къаман хьисапаш, ший тайпара сурт кхоллаш хиларах.

Выставка яьй искусство езаш болча болгарцашта дунен графика дикагӀдола балхаш довзийта дагахьа.

[«Кабардино - Балкарская правда»].

✦

МЕХКА ЭГГАРА ХЬАЛХА...

Сепаратораш хьаеча Махачкалерча заводе лаьрххӀа йолча конструкторски бюро проектах арахеца йолаяьй чӀоагӀа хьоанал йоалла шура чакхйоаккхаш йола сепаратораш, сахьата 1500, 3000 килограмм чакхйоаккх цар. Советски Союзе духхьашха хьаеча цар хьалхара парти арахийцай.

Иштта, эггара хьалха цу предприяте хьаяьй шура цӀенъеча кердача сепаратора образец а.

Керда продукци хьаеча дакъа лаьцад завода лакхара квалификаци йолча болхлоша.

✦

«ЛЕЗГИНКА» — КАРФАГЕНЕ

Тунисски столице чакхйоаккхача халкъа искусства 13-ча Дунен халкъашта юкъерча фестивале дикка тӀаэц советски артисташ.

Коталон 40 шу дизара хетаяь программа гойтай цига дакъа лоацаш йолча Дагестана Паччахьалкхен «Лезгинка» яхача халхара ансамбло. Древнеримски театра импровизированни сцена тӀа, из я Карфагена развалинашка, цу коллективо гойтай фашистски гӀаьрахошта духьала лаьттача советски наьха патриотизм, турпалал дувцаш йола халхара сюжеташ. Цул совгӀа, массехк эзар саго чӀоагӀа тӀоараш а детташ тӀанийцар Дагестана дерригача къамий халхараш юкъедоагӀа «Лезгинка» яха хореографически композици.

[«Дагестанская правда»].

✦

«ЗИУ» — ХЬАМСАРЧА ЮРТА

Даьй дика Ӏаьдал, белхий а бийя лоалахошта гӀо дар — «зиу» — город Орджоникидзерча наьха вахара юкъедоагӀаш латт.

Дукха ха я «Иристон» яхача колхозера сел йоккха йоаца участок хьа а ийца, цу тӀа хьажкӀаш кхееш горожанаш хьабоагӀа. Массехк шу да ахкан замалахьа городера нах: вузий, техникумий хьехархой, лораш, инженераш, Ӏилманхой хӀара шоатта дийнахьа Ирафски районерча Хазнидон яхача юрта уха. Цар гӀо ду фермашта доакъар Ӏалаш-деча, бешамашка, кхашка оасар деча, хьувкъам чуэцача.

Царгара масал ийцар Чикола яхача юрта бахараша а. Райсови автобусашца уж баха хилар лоаман района моттигера йол хьокхаш колхозашта гӀо де, уж веткъа гаргга саг хиннав.

[«Социалистическая Осетия»].

ПИСЬМОШ

КПСС XXVII съезда накъадолхаш

КЕРДА ЛАКХАЛЕНАШ ЙОАХАРГЬЯ

Ка бола ялат чуэц оаха хьалхе а оттаяьча комплексни планах. КIи-марс ший ханнахьа чакхбаккхара мел эша техникей болхлойн болаш ба. Укх шера комбайнаша аьрда ялат центральни хьатта хьатIакхухьаш а цIендаьр паччахьалкхенна дIадала элеваторашка дIакхухьаш а совхоза автомашинаш я. ДIаихача шерашка уж балхаш деш хулар кхычахьара яхкийта грузовикаш. Цо таро хулийт ялат чуэцача рузкъа кIезигагIа дIадахийта а грузовой парках ма боаггIара пайда эца а.

Ялат чуэцача комплексана технически гIуланхаш деш я механикаша кулгалдеш а йолаш лаьрхIа вIашагIъелла бригада. Цунна чуболх слесараш - наладчикаш, газоэлектросварщикаш, кхы специалисташ.

КIи-марс дIаболабалехьа парткомом профкомои совещани йир. Цига болхлошка дIайовзийтар социалистически яхьа условеш, хьинаре къахьегараш морально а материально а белгалбахара дерхIараш. Цу дерригача гIулакхаша комбайнерий, трактористий, шоферий къахьегамцара безам совбаьккхар. ХIара экипажо декхар тIаийцар ялат хьокхачеи оардачеи овсарле лакха йолаш къахьегара.

Механизаторашта юкъе яьржача социалистически яхье эггара овсарле лакха йолаш къахьег коммуниста вежараша ХусейновгIар Русланеи Абоязитеи, комсомольца Давлетмурзаев Лазе.

Совхоза дукхагIбола механизатораш 30 шу даланза кагий нах ба, хьалха дIаихача шерашка геттара кIезига хулар уж. ХIанз кагийча нахаца цхьана болх беш ба мехкарий а. Иштта, толаме къахьегаш я комбайнер а йолаш КПСС член Исрапилова Зара. ДIадахача шера социалистически яхье кхоалагIа моттиг яьккхар цо. Укх шера а хьинар ца кходеш къахьег юрта Совета депутат йолча Зарас.

КIи-марса балхаш сихеи дикеи чакхдахара совхоза гIо ду Октябрьское яхача юрта бахача наха а. Шоай низ дIакхоачар деш ба 9 — 10 классашка деша багIаш бола школьникаш а. Лакхе бийцача комбайнерий Абоязитеи Русланеи гIончаш болаш кхай тIа болх беш боахк зIамагIбола вежарий Вахеи Илези. ХIаьта цар пхелагIа вола воша — Хьасан техникана технически обслуживани еш йолча звенона чуводаш ва. Укхаза механик а волаш хьаьнала къахьегаш ва цар да Махьмад а. Шоай да санна хьинар ца кходеш къахьегаш ба беррига ХусейновгIар. Цар санна хьаьнала болх беш кхы дукха дезалаш ба совхозе. Оаха доккхал а ду иштта болхлой тхоай дукха хиларах.

Кагийча нахаца нийсбала гIерташ къахьегаш ба ханна боккхагIбараш а. Царех ва Муртазов Лечи. Хала да босенашка хьалкхедаь ялат чуэца. Дале а цох дика лоархIаву из. Цудухьа эггара халагIа йолча моттигашкара ялат шер-шера чуэцаш а хул Муртазов. Ше совхоза шофер ва из. Цхьабакъда, кIи-марс хьатIакхаьчача комбайн хьа а ийце ялат арда волалу. ХIаьта цхьа балха ди дIа а дахийтац ший норма дикка тIеххкхоачаш ца еш. Кхы а дукха комбайнераш ба овсарле лакха йолаш къахьегаш. Царна юкъе ба Хилдихароев Гири, Давыденко Виктор, Дадаев Абдулхарик, Барабаш Иван, кхыбараш.

Укх шера кхо эзар гектара тIа хьалкхедаьд совхоза механизатораша ка бола ялат. 21 июль хьатIаотташ цох 2034 гектара тIара дар хьекха а аьрда а даьккхад. Юхедисар чуийца даргда массехк дийнахьа. ТIеххкхоачашъергья паччахьалкхенна из дIадалара план а.

Кхаш леладераш санна «КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декада!» яхача девизагIа къахьегаш ба тха совхоза хьайбаш леладераш а. Карарча шера ялх бетта паччахьалкхенга шура йохкара план нийс ди хьалха кхоачаш а еш, планал совгIа дIаснинай 144 тонн. Боккха толам баьккхаб Iаьсийи дулха лаьрхIа дола хьайбаши леладераша, хьакхарч кхоабараша. Цар ах шера планагIа доагIачул 120 тонн дулх дIаденнад паччахьалкхенна.

Уж толамаш доахаденнад оттаяьча рационага хьежжа хьайбаш кхабарах. Дийнахьа доахан арарача даьгIенашка доажаду, бийсана хIара бежана 15 килограмм а кхоачийташ моша доакъар дулл. Дика кхабарал совгIа хьайбашта лерттIа зооветеринарни гIулакх лоаттаду. ЧIоагIъеннай дояркай, скотникий, специалистий къахьегама дисциплина. Шоай декхараш кхоачаш а деш хьинар айденна къахьегаш я пхе а фермера коллективаш.

КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота а луш шоллагIа моттиг хьожаяьй тха совхоза 1984 — 1985 шерашка Iан замалахьа хьайбай продукташ дукхагIа яхараи кийчъяраи республика боахамаша лелаяьча социалистически яхьа итогех. Цу совгIато кхы тIа къахьегамцара безам совбаьккха балхаш деш ба дояркаш, скотникаш, специалисташ.

Хьалха дIаяхача хана болхлой ца тоъаш чIоагIа халонаш лелаяьяле хIанз из лелае езаш бац совхоза кулгалхой. Мел эша болхлой болаш я фермаш.

Юкъера школаш чакхъяьха кагий нахи мехкарийи шоай совхозе балха боагIа. Цар хьехамчаш ба йоккха балха опыт йолаш бола дояркаш Магомадова Зулпа, Мухажиева Айза, районни Совета депутат а йолаш КПСС членалла кандидат йола Закиева Малика, Солсанова Евдокия, Сатабаева Рапихат, ВЛКСМ член Закиева Зина, кхыбараш. Дикка тIеххкхоачашъяьй цар ах шера хIара кхоабача Iаттагара шура яккхара план. Беркате къахьег июль бетта а.

КПСС XXVII съезда, цул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумий решенеш кхоачашъяра иштта шоай низаш тIадерзадаь къахьегаш ба совхоза кхаши хьайбаши леладераш.

С. ТЕСАЕВ,
Грозненски района «Молочный № 1» яхача совхоза парткома секретарь.

ХIанз а дукха кулг-кара деш балхаш да заводе. Шоай дош ала декхарийла ба рационализатораши изобретателаши.

* * *

Мастер болхло а хьаким а санна лархIа везаш саг ва. Из ва болхлошта гаргагIа латтар, царна эшар-дезар массарел дикагIа довза дезар.

* * *

Электрически сердал йоацаш юрт каст-каста юсаш хиларах дукхаза каьхаташ яздаьд оаха района партийни советский органий, кулгалхошка.

* * *

Юрташта книжкаш, газеташ, журналаш, канцтовараш дохка киоскаш еза.

Болхлочун уйлаш

СИХХА ДЕ ДЕЗАР

Укх тIеххьарча хана дукхача предприятешка реконструкцийни балхаш дIадоладаьд, кердача оборудованеца уж Iалаш а еш. Цу даькъе тха консервни заводе а нонагIо балхаш чакхдаьхад.

Сона хетаргахьа, геттара нийса хургдар, керда оборудовани дIаоттаялехьа цар тIа болх бе безача болхлошца, бригадирашца, мастерашца дага а бувлаш, уж гIулакхаш чакхдоахаре. ХIана аьлча уж ма бий цу механизмашца болх бе безараш.

Из тха заводе деш дац. Масала, тхоца дийца хIама а доацаш, оаха къахьегача сомий цехерча расфосовочни участкана реконструкци йир, го баьккха лелаш хинна къаьна транспортер дIа а яьккха, нийса дIа-хьа леле транспортер оттаьй.

Цхьабакъда, болх аттача цо баккхарал совгIа, кхы а чоалхане берзабаьб цу гIулакхо. ХIана аьлча, цкъа-дале, сомашта расфасовка еш йола закаточни машина транспортера гаьнна хилар бахьан долаш, хьалха цхьан саго кхоачаш беш хинна болх хIанз кIезигагIа вале ши саг эшаш ба. ШозлагIа-дале, сомашта сок тIайоттара гIулакх аьттув боацаш нийслу цу участке.

Иштта, банкаш а шушащ а юллача отделене оттаяь керда транспортер къаьнарча оборудованеца йоаггIача бесса ца юезар бехьан долаш, кхы а ши болхло тIечIоагIве везаш хилар тхо цига. Цу тайпара моттигаш кIезига нийслац заводе.

Цудухьа бакъахьа хет ма хулла дукхагIа болхлой цу гIулакхашта юкъе а увзаш, цар телаш йола рационализаторски предложенеш теркал е еш инженерни болхлоша къахьийгача. ТIаккха мара, сона хетаргахьа, Iилман - технически прогресс сихъяра даькъе толам баргбац.

Производстве кердадар юкъекхувлара нийсса лоархIам болаш да къахьегама дисциплина чIоагIъяр а. Геттара ира латт из дош тха заводе, хIана аьлча, дисциплина телхаераш шоай аьттув ма боалла коллектива букъ тIехьашка лечкъа гIерташ хуландаь. ХIанз укх сахьате цар из дика вIаштIехьа а доал. Болх хьа ца бечарех ба Абубакарова Зина, Талхигов Муса, кхыбараш. Царна эхь хетац уллуврча новкъосташа хьацарца даьккхача ахчах шоашта ца доагIа дакъа киса дехка. ХIана нийслу из иштта нийсхо йоацаш? Цун бахьан — хIаране къахьегама юкъехьоча даькъага хьежа а доацаш, массанена цхьаттарра алапи дIанийсдеш хилар да.

Масала, тха цехе дуккхача хана денз къахьегаш я ший балха бокъонца йола говзанч — Бакаева Лида. Ший декхараш тIеххкхоачашдерал совгIа, зIамагIболча новкъостий хьехамча а я из. Бакъда, вай дувцача хьисапе алапи хьежадеш хиларах, производственни дисциплина телха а еш вIалла болх хьа ца беш лелача новкъосташта нийса мара дац цун алапи. Цудухьа из нийсхо йоацар бIарга а гуш, цо доахача толамашта тIаккхе гIерташ къахьегаш наггахьа болхло мара вац тхо долча. Оаха кулгалхошкара дийхадар алапи дIа-хьа хьежаде бокъо бригада совета лу ялара, аьнна. Бакъда, хIанз а жоп даланза да оаха оттадаь дош. Из сихагIа къоастадоре къахьегама дисциплина телхаерашта лечкъа моттиг хургъяцар.

Болхлошта производстве хало а атто а нийсъелча царна нийсса из екъаш хьабоагIача юкъерча звеной болхлой — мастерий цхьаккха бокъо яц тха заводе.

Масала, цар кара дац гIалат ваьнна болхло бехктоккхаме оза, дика болх бер белгалваккха. Лакхехьа латтача болхлошка докладнойш а язъеш, администраце фу ду хьежар мара кхы де хIама дисац цар. Наггахьа санна участок план кхоачаш ца еш, во болх беш хуле мастера бехк бу.

Малав мастер? Из ва производство дика йовзаш, болхлошта кулгалде ховш вола саг. ХIаьта со бригадира а мастера а балхаш леладе дезаш хул. Наггахьа мо цехерча моллагIча бохлочоа когаметта дIа а этта, цунна нийсса болх хьабе ца хой, сайх мастер аьнна цIи яккха бокъо йоацаш санна хет сона. ТIаккха бригада зуврга мастер ший гIулакх ховш ва е вац. Лоацца аьлча, мастер болхло а хьаким а санна лархIа везаш саг ва. Из ва болхлошта гаргагIа латтар, царна эшар — дезар массарел дикагIа довза дезар.

ХIанз а къоастаданза долча цу дешай терко ярга хьежжа мара тоалургдац производства гIулакхаш.

Х. ПАСКУШЕВ,
Грозненски консервни завода фруктови цеха бригадир.

СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически заводерча № 170-210 йолча цехе дикагIчарех лоархIаш ва слесарь, коммунистически къахьегама ударник Шевченко Александр Павлович.

Ткъо шу совгIа ха я цо цига къахьега. Эггара лакхагIа йола разряд еннай цунна. Башха-дика толамаш дахарах дукха совгIаташ, ахчан премеш тийннай. Цун портрет хьалтеха доалл завода Сийлен улга тIа, иштта из юкъедихьад предприяте Сийлен книжкана.

СУРТА ТIА: слесарь А. Шевченко.

С. ХУГАЕВА сурт.

Новкъостал дех

ХIанз санна дагIе...

Хоалуш, тоалуш йоагIа ах вай республика столица — Грозный. Цхьайола моттигаш вIалла йовзаргйоацача маьлхнай тIеххьарча хана. Масала, хьаэцаргья вай В. И. Ленина цIерагIа йода проспект. Цхьан хана топпара цIенош даьгIача укхаза хIанз дуккхаза вIаштIарадаьча цIеной корпусаш хьалъэттай. Яьсса аре иллача моттиге хьахиннай хоза микрорайонаш.

Керда дувхар тIадувхара аргIа кхаьчай хIанз Первомайски цIерагIча улицага а. ВорхIлагIча юкъерча школана юххе хьалде доладаьд дуккхаза вIаштIарадаь керда ши цIа. Дукха ха ялале царна уллув хьалъовттаргда кхы а дукха керда цIенош. Цхьан дешаца аьлча, массехк шу даьлча йовзаргйоацаш хувцалургья из улица а.

ХIанз, КПСС XXVII съезда дерригача советски халкъо кийчо еча хана, хьинар айдаь къахьег тха бригадерча хIара саго. Хьалхарча квартала итогех тхона комбинате гIолла шоллагIа моттиг хьожаяьй. ХIаьта, дIадахача ах шера задани 120 процент кхоачашъяьй.

Укх шера январь бутт юкъекхоачаш доладир оаха 212 квартирах латта цIа хьалде. Цхьабакъда, цIен лард кийча ца хилар бахьан долаш биззача цхьан беттаи ах беттаи тIехьадаьлар монтажни балхаш. Из тIехьадисар дIадаккха аьттув баьнпабар, графиках болх беш дар. Эшача хана йоагIигIаш йола аьшкабетон ца хилар бахьан долаш, ер шоллагIа бутт ба лерттIа болх бе тха вIаштIехьа ца доала. Масала, тхона йиъ лагIчеи бархIлагIчеи этажашта монтаж яра аьшкабетонни изделеш эш. ХIаьта хьакхухьараш цхьа кIира даьлча мара эшаргйоаца 5—9 этажашта лаьрхIа конструкцеш я. Из бахьан долаш болх юкъагIа бувл. Цудухьа бригадера дикагIа бола болхлой дIабувлаш моттигаш нийслу. ТIаккха керда коллектив вIашагIтоха цхьа ди нийша мича Iа.

Цу даькъе чIоагIа уйла тIаяхийта еза ДСК комплектаце отдело. Ханнахьеи дикеи аьшкабетонни конструкцеш хилийта еза тхона.

ХIанз оаха хьалдеш дола цIа графиках йиълагIча квартале эксплуатаце дIадала дезаш да, бакъда, хIанз санна болх боацаш дагIе йиллача хана оаха из дIалой тамаш я.

А.-Г. ЦЕЧОЕВ,
РСФСР, Нохч - ГIалгIай АССР заслуженни гIишлонхо, ДСК комплексни бригада бригадир.

Оаха яздаьчун лерагIа

«МИЧА ДАХАД АХЧА?»

Иштта цIи йолаш яр укх шера 6 июне кепатеха «Сердало» тIа араьнна критически статья. Цу тIа дувцар ПТУ-13 общежите латтача ийрчача хьалах. Газета цу материала жоп луш, Нохч-ГIалгIай профтехобразоване республикански управлене начальника А. Кучерова язду: **«1985 шера 6-ча июне араьнна «Мича дахад ахча?» яхача материала ювцачарех дукхагIйола факташ бакъхиннай. Общежите дахача берий жилищно-бытовой гIулакхашта йоакхо еча цIенхашта кхоачамбоацараш хиларах № 13 йолча ПТУ директор П. П. Жеребцов балхара дIаваьккхав.**

Статья тIа ювцаш хиана цхьайола факташ тахкара финансово - боахама ревизи еш латт.

«Чечингсельстрой» яхача трестаца — шоай базови предприятеца — керда хьожаваь директор ма даггара болх беш ва, дешархой жилищно-бытовой гIулакхаш сихагIа тоадараи дешара керда шу дIадолалуш училища материальни база ший ханнахьа кийчъяьяккхаран».

«ДОАЛ ВО ДУ»

«Доал во ду» яхаш 13 июнеи «Оасар де сагота бац» яхаш 25 июнеи кепатехар укх шера «Сердало» газета тIа.

Хьалхарчун тIа дувцар Ачхой-Мартановски района «Ореховский» совхозе дIайийнача хIамашта, сомий бешамашта геттара во доал деш хиларах, хIаьта шоллагIчун тIа — цу района «Овощевод» совхоза помидораш дIайийнача кхашка оасар дара йоакхо яц, яхаш.

Цу шинна статьяй хьакъехьа жоп дайтад Ачхой-Мартановски райисполкома юрта боахама управлене начальника Х. У. Цыкаева. Цо язду: **«Доал во ду» яхача статья тIа дувцар бакъхинад. Шекара свеклаштеи сомий бешамаштеи доал дара дукха нах оарцагIбаьхаб хIанз. Шекара свеклашта шозза оасар даьд, сомий бешамашка гаьний мугIарашта юкъерча лаьттанна урагIеи пхорагIеи культиваци яьй. Зене йолча садоахача хIамаштеи лазараштеи духьала юртбоахама авиаце молхаш етт.**

* * *

Бакъхилар «Оасар де сагота бац» статья тIа дийцар а. Из кепатехачул тIехьагIа района промышленни предприятешкара, организацешкара нах оарцагI а баьха оасар дIадаьккхар помидорий кхашкара. Из культура хIанз дикача хьале я.

Цкъа мукъане да варгвац?

Iха яр санна йолча йоккхача юрта электрически сердал яц аьлча цхьаккха саг тешаргвац. Цхьабакъда, тха Экажкъонгий-Юрта укх тIеххьарча пхе шера цхьа ди-бийса дIадахадац лампаш ца йовш, лота ца луш бархI-итт сахьат цар ца доаккхаш. ЗIамига дена а, догIа деча кIира е кхы тIех ха йоакхх оаха электрически сердал йоацаш дагIаш. Цудухьа тха хьажа йиш хилац телевизорга, эзараш бола нах радиопередачашка ладугIа йиш йоацаш бус. Холодильникаш болх ца беш соц, барзкъаш дитта е хIамашта аьшк тоха йиш йоацаш бус цIенновной. Къаьстта чIоагIа хало оз школашка деша дагIача бераша. ШоллагIча сменера дешархой ханал хьалха цIабахийта безаш хул, электрически сердал ца хилар бахьан долаш.

Из деррига чIоагIа Iаткъ юрташка гIишлош хьалъерий, текстильно - галантерейни производственни объединенеа чуйоагIача филиале къахьегаш барий, кхычар балха. Цу гIулакхах доккха зе доал паччахьалкхенна а.

Хьажал шо, мел хьовзам хул шоай ханнахьа тоха а бенна, райэлектросета кулгалхошa шоай декхар кхоачаш ца дарах.

Электрически сердал йоацаш юрт каст-каста юсаш хиларах дукхаза каьхаташ яздаьд оаха района партийни советски органий, иштта райэлектросета кулгалхошка. Цхьабакъда, гIулакх тоалуш дац.

Хьамсара редакци, оаха шугара чIоагIа дех Наьсарен районе эггара йоккхагIа а дукхагIа нах бахаш а йолча тха юрта электрически сердал хилийтара дулуш дола новкъостал дар.

А. ИЗМАЙЛОВ,
Б. БАРХАНОЕВ,
И. КОСТОЕВ,
М. КОСТОЕВ,
А. АЛБОГАЧИЕВ,
юрта вахача итт саго кулг яздаьд укх каьхата кIал.

КЕРТТЕРА ЛОСТАМ

Тха завода къахьегамхоша ялх бетта планал совгIа 155 эзар сома маьха продукци ехкай.

Мишта карагIдаьннад из толам баккха? ЧIоагIа лоархIаме да социалистически яхь лерттIа вIаштIехьъяккхар. Яхьа итогаш бригадашкеи участкашкеи хIара дийнахьа ю оаха, хIаьта цехашка — декада йистельча.

Съезда хьалхарча къахьегама вахте дика толамаш доах СССР Лакхехьарча Совета депутата Т. Халгуева, Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутата А. Котиева, районни Совета депутаташа В. Бахировас, Н. Султыговас, М. Эсмурзиева, кхыбараша.

Таханарча дийнахьа цхьайтталагIча пятилетка задани кхоачашъяь 43 болхло ва тхо долча.

Заводчанашта карагIдувлача дикадарех дукха дувца йиш яр. Бакъда, дикадар тхоца дусаргда. Цудухьа са безам бар балха тIарча кхоачамбоацарех, нийслуча халонех дувца. 52 бригада я заводе къахьегаш, царех 48 бухсоццаш хьахулачох мах а беш, алапии ахчан премии ийеш болх беш я. Бакъда, царех цхьаккха а яц хозрасчета тIа яьнна къахьегаш. Цудухьа оаха лаьрхIад механически цеха балха ларда тIа керда, хозрасчетни бригада вIашагIйолла. Цунна юкъебоагIаргба болхлой, инженерно - технически болхлой, гIулакхера нах. Механически цех, эггара чоалханегIеи керттереи лархIа йоагIа заводе. ХIана аьлча, оборудоване дукхалгеи хьаьча оатхалий тайпашкеи диллача цунца нийсъе цех яц.

Из тайпа гIулакх хIанз дIадоладеш мара дац заводе. ХIаьта массехк шу хьалха из керда форма балха юкъейоаланьяларе хIанзале цох доккха беркат а хургдар.

Материалех, бийдалах, энергоресурсех пайда эцилга мела лел. Оборудованех пайда эцара коэффициент чIоагIа лоха я. Цхьайола становкаш таханарча дено дIадехарашка хьежжа яц. Дукха я тишъенна оборудовани. ХIаьта лакха овсарле йола ВО-1, ВО-2 яхеи гидрокопировальнии яраш санна йола становкаш дуккхача хана денз болх ца беш латт болхлой ца тоъандаь. Къаьстта цу тайпа оборудоване тIа болх бара специалисташ эш завода. Из гIулакх завода партбюро, профкома заседанешка дувцарах хIанз кIезиг-дукха меттахьа даьннад.

ХIанз а дукха кулг-кара деш балхаш да заводе. Слесарно - сборочнии мовхьаш тIадоттачеи - Iодоасcадечеи участкашка нийсса ахаш хIана дац аьнна ду уж. Укхаза шоай дош ала декхарийла я заводера рационализацеи изобретенейи общество. ХIанз а кхоачамболлаш бац цар болх.

Цхьан дешаца аьлча, белгала мел даьха кхоачамбоацараш дIадоахалургдолаш да. Эшар да лерттIа яхь вIаштIехьъяккхар, керда формаши методаши балха юкъекхувлар.

Х. МЕСТОЕВ,
Назранерча ГI. Ахриева цIерагIча «Электронинструмент» завода профкома председатель.

Мишта кхоачашду декхараш

БИЗЗА ДЕША ДАЙ

Цхьан шера 5 эзар метр кIоарга бурув тохара республикера лаьттан чениш техкараш тIахьийхарех я Старогрозненски бурув тохара балхий управлене коллектив.

Цул совгIа цхьан шереи ах шереи скважина йисте а яьккха эксплуатаце дIаялара йола социалистически яхь дIайолаиьрех я из.

Таханарча дийнахьа № 28 йолча скважина бурув тохаш я бригада. Цун проектни кIоаргал пхи эзари бархI бIаьи метр я.

Пхи эзари шовзткъеи йиъ метр бурув кIоаргденначул тIехьагIа цIаьхха чIоагIа духьале нийсъелар. ТIоанашкара давлени 36 атмосфера лакхъелар. Барайтта сахьата къовсам лоаттабар бригадо Iалама низа духьала. Нах котбаьлар. Кхы а дукха халонаш нийсъелар бригадана хьалхашка. Бакъда йоккха опыт йолаш хиларо эшайора уж.

Мишта вIаштIехьдаьннад из толам баккха? Балха операцешка дIайода ха лоацъю коллективо. Цудухьа укх пятилетка декхарех 1984 шера 25 мае лоархIайир бригада.

ХIанз шийтталагIча пятилетка чотагIа цхьа эзари ши бIаь кховзткъеи ялхайтта метр бурув техад Черемухина кулгалдеча бригадо. Бурув тохаргда дIайода ха дикка лоацъяьй. Химреагентех, электроэнергех, бийдалах нийсса пайда эцарах кходаьд ялх бIаь ийс эзар сом.

— Цхьа шу хинна Iац бригадерча наха цхьана болх бу. Цхьабараша коллективе къахьега иттех шу да. Цудухьа вIаши оамалаш дика йовзаро, хIаране массехк смежни говзал караерзаяро аьттув боалийт толамаш даха а. Бригадни подрядагIа къахьегаш я коллектив. Къахьегаме хIаране лаьцача даькъа итогаш ю бригадни совето.

Бригада балха лостам телар, цун барт чIоагIбер Черемухин Николай Федоровичa 15 шу да цо бурувдеттача къахьега.

Укх шера тIаийцача социалистически декхарех бригадо дош деннадар къахьегама овсарле планал совгIа цхьа процент лакхъе. ХIаьта дIадахача ялх бетта яьча балха итогех из декхар 1,8 процент кхоачашдаьд цо.

Коллективе дика гIулакх а хинна дIаэттад Къулбаседа-Минеральни оалача Куприянова кулгалдеча бурувдеттача бригадаца социалистически яхь лелаелга. Дика бурувдеттараш ба Куприянова бригаде а, цо а доах дика толамаш, бакъда, яхьа итогех дукхагIча хана Черемухина бригада котъювл.

— Каст-каста вIаши хьоашалгIа ух тхо, цо таро хулийт балха тIа карагIдаьнна дика хIама, хьалхалаттачар опыт дIа-хьа эца, яхаш дувц Черемухина.

Николай Федоровича бригаде шортта ба балха йоккха опыт йола говзанчаш. Царех цаI ва бурувдеттар Скоферц Валерий. Гаьнарча Сургуте чоалханеча геологически хьалашка балхаш даь саг ва из. 1980 шера вера Валерий бригаде. Ший тайпара наха везавалийта ховш, дуккхача хана денз Черемухина бригаде ше болх бича санна коллектива юкъевера из. Йоккха юкъ ялале визза говзанч волга хьа а гойтар.

Балха тIа доккхий толамаш карагIдувларах Валерена дукха ха йоацаш еннай «За трудовую доблесть» яха медаль.

Бригадерча толашагIа болча нахах дувцаш цIи йоакхх бурувдеттачун Сурмин Владимир Александровича. Ткъаь димир цхьоалагIа шу да цо укхаза болх бу. Даьхено лакха мах баьб цун къахьегама. Къахьегама ЦIеча Байракха ордени, «Къахьегама ветеран» яха медали еннай цунна. Цхьан дешаца аьлча, къахьегама ветеранашкара масал а эцаш, кагийчар болх барах, шоашта карагIдаьннар, балха йIаьхий опыт хьехамчаша камаьрша массанега дIакхачийтар бахьан долаш доах Черемухина бригадо селлара лакхара толамаш.

ЦхьайтталагIча пятилетка шерашка из бригада 9899 метр бурув тоха декхарийла я. ХIанзле техад 11175 метр.

ХIанз бригада къахьегаш я «КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декада!» яхача девизагIа. ПхелагIча декада итогаш яьй бригаде. Хьалхара моттиг яьккхай Никулин Владимир керте латтача вахто. ХIаьта ерригача бригадо дош деннад парте XXVII съезд хьеллача денга 1986 шера декхар кхоачашде.

Х. ТАРАМОВ.

Киоскаш эш

Хьалхарча заманчухь «УстагIа чубаьнпача коара къел йод», оалаш хиннад. «Книжка чудаьннача цIагIара Iовдалал йод», оал хIанз. Заман белгало хьахьокх цо: халкъ дешарга, сердалонга додилга. ПхьегIех, мебелах, дезача кIадаех саг цецвалац вай хана, амма цхьа-ши шкаф йизза латта книжкаш бIаргадайча: «Ма вIаьхий саг ва хьо!», оал. Хьаьшеи цIендаи цу эздийча шкафашта юхе Iоховш. Книжкаехи книжкашта гонахьеи хул цу хана цар мел дувцар. Хьалха молла волча иха боккхий нах, хIанз хьехархо, лор, инженер волча боагIа, цхьацца хIама хатта.

Цхьабакъда, книжка тIакхача атта дац юрта вахача сага. ГIулакх нийсделча, юрта ваха саг городе вода. Городерча тикашка укхо шоаш дIаэцарга хьежаш мича дада книжкаш: уж дикагIдараш, дIа ма хьой цига бахачар...

Наьсарен районе йоккхий юрташ я. Цхьабакъда, цхьанна юрта цхьаккха книжни тика а киоск а яц. ХIана? Из хаттар Iа оттадой лоадам боаца бахьан духьалдоаккхаргда хьона, из хьае езачар. Масала, тика, киоск Iойилла цIа дац, аргда. Мегад, тикаш ютаргъя вай. Дувцаргда киоскех. Киоска-м доккха цIа мича эш. Эшаш йола материал дIаелча, из-м шин-кхаь саго цхьан кIира а хьалъерг ма йий. ХIана дац из?

Дукха художественни, политически книжкаш, газеташ арадувл вай республике. Уж наха юкъе дIадоаржадар геттара эсала латт. Къаьстта во да нохчийи гIалгIайи меттала дола йоазув дешархошка кхоачашдара гIулакх. Эппаз е ах сом доаккха книжка эца Наьсаре е Грозне ваха везаш хул. Юрташта книжкаш, газеташ, журналаш, канцтовараш дохка киоскаш еза. ВIалла гаьна а ца доаккхаш де дезаш хIама да из.

I. КОДЗОЕВ,
ТIой-Юртарча школа хьехархо.

Москва тахан. Краснопресненски набережнера дунен халкъашта юкъера йохкар-эцари кхыча мехкашца Iилман-технически бувзамаш леладара йола центр.

В. КОШЕВОЙ сурт.

ТАСС фотохроника.

НАХАЦАРА БЕЗАМ

ХИННАР

Экскаваторашa шоай ира цергаш кIоаргга лаьтта Iочу а ухийташ хьабоах IажагIа лоабат. Из тIа а бетте, машинаш цаI шоллагIчун тIехьа йолх гаьна йоаццаш уллача кирпични заводе. Чура лаьтта хьаэцарга хьежжа, карьер тIа-тIа шер а кIорг а лора.

Кирпишкаш яра кхы дикагIа корабоагIаргбоацаш бар лоабат, амма ха дIа ме йода, кIезиглора. ТIаккха карьер дIакъовла лаьрхIар. Укхазара гаьна йоаццаш лоабат боалла керда моттиг корайир специалисташта. Цига дIабахар нах а керда техника а. Къаьна карьер йицъелар.

Карьер дIакъайла массехк шу даьлча цхьан зIамигача городе ваха вера Ашуров Мажит Хуссейнович. Дуккхача шерашка болх баьб цо, йоккхача городе мехкдаьтта чакхдоаккхача заводе аппаратчик а волаш. Цунца балха хиннай цун сесаг Марха а. Шоашкара доагIар обществана дизза дIаденна, хIанз пенсе бар уж шиъ. Города йисте шоашта цIа а ийца, баха хайшар. Коа, беша кулг теха ваьлча, Мажит города гаьна доаццаш долача хиш дехкача канала тIа водар. Укхазара гаьна йоаццаш уллар къаьна карьер а. Фудар а хац тIехь-тIехьагIа дукхагIа безам тIаозар цун карьеро.

Цкъа Iурра, коара араволаш воккхача саго бел хьаийцар. Цу дийнахьа хьалха санна ца воагIаш, тIехьаваьнна чувера из. Барзкъаш а дар юкъ-юкъе лоабат боаллаш. Ше фу деш хиннав Мажита а хьоаданзар, хIаьта Марха а из цунга ца хоатташ Iийра. Щетка бе а елла, цIагIара араваьнна, ший барзкаш а цIендаь чувера из.

Цу тайпара хIама кхы дукхаза а нийсделар. Цо леладечох цецъяьнна сесаг, цкъа Мажит коара ара маваьллинге а, цунна тIеххьа йолаелар. Мар юха ца хьожаш канал долча оагIорахьа волавелар. ДIаккхаьчача тIера коч Iо а яьккха, лаьтта ахка эттар. КIоаргга бел Iочуйохийташ, безам тIабаха болх беш воаллача цунна, хазанзар, тIехьашкара ена сесаг хьатIаэттача.

— ХIанз фу леладу Iа?— аьнна цун оаз хьахезача цецваьнна юхахьежар.

— Хьанга лув хьо? — дувцар фуд ца ховш санна, хьаьттар цо. — ХIа, со фу де воалл ях Iа! Со даьра воалл наха эша гIулакх де.

— Эй, иштта хьаьргдаркх! Аз а новкъостал дерг ма дарий хьона. Цхьаь фу деш воалл хьо? — гонахьа яьлар сесаг.

Цу саррахьа АшуровгIар тика тIа а баха, кхы а ши бел ийцар. Мажита Iержаш а ехка, иръяь кийчйир уж. Сабелгало ялалехьа, коара арадаьлар мари сесаги. Дукха ха ялалехьа лаьтта оахкаш боахкаш бIаргабайра уж наха. БоккхагIбараш, фу деш боахк-хьогI сраш, аьнна хеташ, цец а бувлаш, дIаухар. ХIаьта массанахьа кхоачашдола бераш майрагIа хилар. ХьатIа а даьхка хаьттар цар:

— Дади, лаьтта санна оахк оаш? Воккхача саго шоаш дер дIадийцача, бераш а цар новкъостий хилар.

Керда баха баьхкача боккхача наха - пенсионераша леладер города кулгалхошта а дIахезар. Цу хана канала чура хий карьере дIачукхача йисар 20 метр мара яцар.

Цхьан Iурра, мари сесаги канал долча дIакхача боахкача хана тIаккхувш йоагIача трактора тата хезар царна. Кабина чура хьаара а хьежа, трактористо аьлар:

— Болх ираз долаш хилба шун! ХIанз цхьана хьабергба-кх вай ер.

...КIирандийнахьа дукха нах гулбелар канала йисте. Экскаватор лаьттан тIеххьара ковш хьаийца яьлча, кердача хьоарсам чу гIолла хий хьахьийдар. Кийчбенна Мажит а, цун сесаг Марха а хин бIара а хьежаш, уллув латтар.

Дог цIена долча наха баь из Iам сона бIаргабайтар цу городе вахача къаьнача доттагIчо. Iурра тхо хIама дуаш дагIаш цо аьлар.

— Хьалха вай городе ца хинна цхьа тамаш йола хIама бIаргадайта аз хьона?

Городал автобусаца ара а даьнна, наькъа такилгагIа доладелар тхо карьер хиннача оагIорахьа. Хьалха укхаза хинна Iаьржа кIоаг болаш бацар. Из хиннача маьлхе къегаш хий латтар. Ши кIаьнк нек деш хин юкъе дIачуводар, эгIа-магIа чкъаьрий лувцаш, гIумар тIа салоIаш нах бар.

Цец а ваьлла, аз хаьттар:

— Малав ер дика болх баьр? Я а яр из йоккха тамаш.

— Iохьажал аьтта оагIорахьа. Iоа вагIа воккха саг гой хьона? Из ва-кх из дика хIама даьр. Лувчаш болча наха бIарахьежаш вагIар воккха саг. Цун накха тIа къегар орденаши медалаши. Ишта вайзар сона Мажит Хусейнович.

ХIанз дийна бац Мажит а цун сесаг Марха а. Цхьабакъда, наха бицбенна бац уж. Дика лер я цар лаьтта йитар. Массехк шу даьлча укхаза со юхавеча сона эггара хьалха дагабехар уж шиъ. Со ер де воалл яхаш къамавлаш ца дувцаш, даьваьлча доккхал а ца деш, нака тоам бар духьа шоай низ а ха а кхоьяц цар. Ираз да иштта вахар а венначул тIехьагIа ший лер йитар а.

Н. КРАСНОВ.

XII·МОСКВА·1985

ФЕСТИВАЛА НАКЪАБОЛХАШ

Вай мехка столице укх деношка хьаелларгйолча Дерригдунен кагирхойн студентийн XII-ча фестивала накъаболхаш, фестивальни болам кхувшбоагIарашта ма хулла дикагIа бовзийта гIерташ хьабоагIа вай республикерча библиотекай болхлой а. Цу тайпарча балха шоай берріга теркам тIабахийтаб Грознерча А. Гайдара цIерагIча библиотека.

— Оаха оттаьй фестивальни литература картотека, цу литература список. ДукхагIдола литература «Антиимпериалистически солидарноста, машара, доттагIала тIехьа да вай» яхача темах да, — дувц библиографа Немцова Валентинас.

Цул совгIа, укхаза кийчъяьй кагирхойн студентийн форума хетаь книжни выставка, цунна хьалхашка обзораши беседаши чакхйоах. Иштта, берий ахкан салаIара майдаш тIа чакхдоах фестивальни болам а цун истори а довзийташ дола утренникаш. Цу тайпара «Салют, фестиваль!» яха утренник хилар «Красный молот» завода ахкан салаIара майдан тIа. Из кийчдеш а чакхдоаккхаш а къахьийгар библиотека болхлочо Хациева Фаина Владимировнас.

М. КАТЫШЕВА.

ИЗ ДИ ДЕЗДЕРГДА

Тоъал ха я Л. Н. Толстой цIерагIча Нохч-ГIалгIайн пачхьалкхен университета студенташ кагирхой форумга кийчлуш бола. Цар чакхъяьккхай Коталон 40 шу дизаран Дерригдунен кагирхойн студентийн XII-ча фестивалан хетаь политически иллен плакатен конкурсаш.

— Цул совгIа, «Родина», «Юбилейный» яхача совхозашка кхо субботник даьд 500 гаргга волча студенто. Цига болх баьккхачу ахча фестивала фонде дIахьажийна, — йоах университета комсомола комитета секретаре Саидаева Гангас.

Боккхача безамца дувц цо укх шера шоай КИД-о Венгрерча, Чехословакерча кагирхой делегацешца чакхдаьхача вIашагIкхетарех.

ХIапа университета кийчъяьй фестивальни боламах йола стенд, цох лаьца абитуриенташта дувцаргда студенташа.

— Грозненски консервни заводе болх беш йолча тха студенчески строительни отряда фестиваль хьасллача дийнахьа чакхйоаккхаргья митинги минифестивали, — дувц Гангас.

С. АРЧАКОВ.

Малара духьала—лира къовсам

КIезигагIа-м ба...

— ТIехдаьккха малар меларашца, алкоголизмаца къовсам лоаттабара хьакхехьа бола КПСС ЦК соцам а цул тIехьагIа цу даькъера Указ а арадаьлча гIоне кхоалагIдола дакъа кIезигбеннаб тхо долча ухаш бола «хьаьший», — аьлар Грозненски медвытрезвителa начальника Эсиев Абос.

— Уж а кIезига бац.

Малаш-б хIанз медвытрезвителе нийслураш? ДукхагIча даькъе уж ба бокъонца маларца хьоашал тессараш, из доацаш мегаш боацараш, цхьаннахьа болх беш боацараш, юрташкара хьаухаш бараш. Къаьстта дукха нах хул медвытрезвителе Урус-Мартанера, Чаьчан а Шолж а яхача юрташкара, кхычахьара.

— Цу юрташкарча участкови инспектораша вIалла болх а бой-хьогI, — йоах дежурни - инспектора, воккхагIа волча лейтенанта Хилдихароев ХIарона. — Участкови инспекторашца цхьана цу гIулакха бехке я общественность, юртсоветаш. Когашта кIалхара лаьтта доагаш санна хетийта деза къаракъо эхь-эздел доадаьрашта. Гаргарабараш, бовзараш - безараш юстара латта йиш яц цу Iалаьмате бехктокхамерча гIулакха.

Медвытрезвителa балха керда формаш юкъейихьай. Масала, хIанз каст-каста цар агитмашина бIаргаго йиш я заводаш, фабрикаш, йоккхий производственни предприятеш, кхыйола дуккха нах гуллуш йолча общественни моттигашка. Микрофонашка гIолла медвытрезвителa болхлоша дувц тIехьдаьккха малар мелари алкоголизми дIадаккхара де дезарий хьакъехьа болча соцамах, Указах. Маларо сага тIадахьача Iазапах, кхычох, каст-каста чакхйоах общественность юкъе а йолаш йола рейдаш. Цига дакъа лоац медвытрезвителa болхлоша. ХIанзлехьа из тайпа массехк рейд яьй цар. Уж хиннаб къаракъ дохкача тикашка, ресторанашка, наха салоIача моттигашка. Масала, цар тIеххьара рейд хилар 13-ча июле Грозненски форд болча. Гучадаьлар цхьайолча тикашка нарушенеш еш хилар. Масала, Октябрьски районера къаракъ дохкаш йола цхьа тика ханал хьалха хьасллаш а, ханал тIехьа дIакъовлаш а, цул совгIа, 21 шу даланза болча кагийча нахага цига малар дохкаш хилар а. Грозненски форда тIа хинначар воалавир, ца доагIаш цига къаракъ молаш хинна бархI саг.

ДикагIа бу медвытрезвителa болхлоша профилактически болх а. Тайп-тайпара мероприятеш чакхъяьхай цар «Красный молот», Нохч-ГIалгIай АССР моттигерча промышленноста министерства химически, СССР 50 шу дизара цIерагIа йолча химически заводий къахьегамхой болча: лекцеш йийшай, беседаш яьй.

— Цхьабакъда, — йоах дIахо А. Эсиева, — пIаьраска дийнахьа (12 июле) массированни рейд яьяр оаха. Цо тхона дика гучадаьккхар малар меларaш вай городе хIанз а кIезига боацилга. Цу дийнахьа, цIаккха ца хиннача тайпара дукха нах боалабир тхо долча. Цу гIулакхо дика хьахьокх къаракъа тIехьабаьннараш юхатохара проблема вай городе хIанз а ира латтилга...

Эсиев Абой къамаьл хьаллоацаш Грозненски скори помоща больница керттерча лора заместителa Яндаров Вахас аьлар:

— Маларо деш дола зе дувцилга йоацаш Iалаьмате доккха да. Масала, укх шера 1 январера денз 12 июль хьатIаотталца, къаракъ меннa беха хиларах човнаш хинна 53 саг воалаваьв тха больнице. Иштта, июне —10 саг. Июла хьалхарча шин кIира цхьа саг мара воалаваьвац. БIарг ма хилба цу гIулакха! Цо хьахьокх тIехдаьккха къаракъ молараш кIезигбеннилга. Бакъда, цу гIулакхо Iехадаь фел йоае йиш яц вай. Маларца хьоашал долаш мел волчунца лира къовсам лоаттабе беза хIаране, оаха, лораша, правоохранительни органий болхлоша, общественноста. Цу даькъе оаха а тоабаьб тхоай болх; вIашагIъеллай малара духьала къовсам лоаттабара комисси, наха хьалхашка лораша лекцеш еш, маларо сага унахцIенонна деча зенах, дезала, общественноста къаракъо беча балах дувц. Лохаш да тхо цу балха керда формаш а.

А. БЕК.

Россе чемпионат — Грозне

Шоай юбилейни, ткъаь пхелагIа чемпионат чакхъяьккхар укх деношка Россе дикагIболча парашютисташа. Нохч - ГIалгIайчен столице цу тайпара яхьаш духхьашха хулаш яр.

— Ца ховш нийсденна хIама дац парашютни спортах йола РСФСР чемпионат Грозне чакхъяккхар, — дувц яхьий керттерча судьяс Соболев Юрий Сергеевича. — Укхаза дика аэроклуб я, цун база тIа оаха тренировкаши сбораши ю.

Укх шерарча чемпионате дакъа лоацаш хилар бархI команда — хьалха хиннача зональни яхьашка котъяьннараш: Арсеньевска, Барнаула, Брянска, Великие Луки города, Ростова, Свердловска, Тамбова, Грознен авиационно-спортивни клубаш. Вай республикерча коллективо Махачкале хиннача зональни къовсамашка йиълагIа моттиг мара яьккхаяцар, цудухьа чемпионате дакъа лаца бокъо а яцар, хIаьта а фусамдай хиларах къовсамашка дакъа лацийтар царга.

— Чемпионате яьхкай эггара чIоагIагIа йола клубаш, йоккхийча яхьий традиционни доакъашхой, — аьлар судейски коллеге члена Коссовская Тамара Григорьевнас. Ала деза, къона бале а грозненцаш шоаех бIубенна хиннилга. Дика результаташ гойтар къаьсттача упражненешка грозненций «семерка» капитана, парашютни спортах СССР спорта мастер волча Стрелков Вячеслава. Дика выступленеш йир мехкараша а.

Парашютистий яхьаш кхаь тайпара хилар: фегара индивидуальни акробатика, индивидуальни нийса Iовоссар, групповой нийса Iобоссар. Лични зачете маIача наха юкъе хьалхара моттиг яьккхар дунен халкъашта юкъерча класса спорта мастеро Казанерча Ермоленко Виктора, кхалнаха юкъе — Крючкова Иринас. Ала деза, уж шаккхе а соахка хиннача РСФСР 24 чемпионате а толаш хиннилга.

Командашта юкъе хьалхара моттиг яьккхар Брянскерча коллективо. ХIанз Россе вIашагIтеха команда кийчлургья СССР чемпионатага, из а октябрь бетта Грозне чакхйоаккхаргья.

Б. САИДОВ.

СУРТА ТIА: 1. Вай республикерча команда член, чемпионате судья хинна Махаури Аьсет шиі командерча Шавалеев Равилаца; 2. Лаьтта Iокхача гаргагIертаб парашютисташ.

В. ЕЛИЗАРОВА сурташ.

Шоай лоIамагIа битаб

ТIаьк аьнна хьалдиза да Назрановски автостанце ков. МугIара дIаэтта латт тайп-тайпарча маршрутех яха кийчъенна автобусаш. Цар массане наIараш йийлла я. Автостанце кулгалхоша, посадочни контролераша, диспетчераша цхьаккха тайла тIахьожам а ца лоаттабеш, шоай лоIамагIа бита пассажираш, тоттабенна чухоьнаш ба автобусашка. Царех дукхагIбараш билеташ доацаш а ба. Массане а дувцаш хьахолаш дар цаI да: ахча шофера дIалургда, тIаккха шек воацаш цо вай дIа а дутаргда. Цар дувцачоа чIоагIа раьза болаш латт автобусий водителаш.

Лоацца аьлча пачхьалкхен кассе даха деза ахча шоферий киса дахийтара шерра никъ хьабийллаб автостанце. Духхьал цхьан дийнахьа нийслуш дац билеташ доацаш бола пассажираш укхаза дIа-юха кхувлилга. ХIара дийнахьа хулаш хIама да из. ТIаккха хаттар отт: посадочни контролераш эший-теш цига? ХIанз гуча суртах, уж укхаза эшаш бац.

— ХIара дийнахьа мел пассажираш дIа-хьа бохийташ,— аьнна даьча хаттара жоп луш, автостанце начальника Аушев Махьмад-Сале аьлар:

— Юкъера лаьрхIача хIара дийнахьа тхо долчара дIахьа болх 1600 пассажирал кIезигагIа боаца нах.

ХIаранега билеташ а эцийташ, пассажираш дIаухийташ хилча шозза е кхы дукхагIа хила йиш яр уж. Цунга хьежжа дукхагIа хургдар кассе дIачудодаш дола ахча а. Цхьабакъда, цу гIулакха дукха сагота бац автостанце болхлой. Хьагучох, шоферех чIоагIа «бехк» лаьца ба уж.

ТIаккха пачхьалкхенна хулача зен уйла е езар малав? Шоай лоIамагIа хIана битаб шофераш?

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Редактора зам. М. М. ХАМХОЕВ.

ХЬАМСАРА ЭЦАРХОЙ!

Оаха шу хьех «Моттигерча промышленноста товараш» дохкача № 43 йолча тикача, 25—27 июле моттигерча промышленноста товараш дохкара выставка чакхйоаккхача.

Тхо шуга хьежаш да тхоай тикача.

«Промтовары» яха объединени.

ТЕЛЕВИДЕНИ

25 ИЮЛЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Бера ханара хьаваьнна». Н. Носов.
9.15 — «Хьайбай дунен тIа».
10.15 — «Цун вахара берд йист». Художественни телефильм. 1-гIа сери.
11.20 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Iилман техникаи цхьоагIо». Документальни фильмаш: «Форда тIа арайоал ЭВМ», «Отражение».
15.30 — «Дийна долча дуненах уйла ю». Стихаш еш школьникаша.
16.05 — «Кердадараш».
16.15 — Моцарт. № 41 йола «Юпитер» яха симфони.
16.50 — «Буратино выставка».
17.20 — «Отрар яха нах баьха шира моттиг». Алма-Атера передача.
17.45 — «Илли гаьнардари юхердари».
18.25 — Куба къаман цIейга — къаман восстане Денга. Киноочерк «Сантьяго де Куба — революце ага».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Дунен кагирхойн».
19.35 — «Халкъа ашараш».
19.50 — «Кердадараш».
19.55 — «Цун вахара берд йист». Художественни телефильм. 2-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Жи-варий, мехкарий!». Наха гIуланхаш деча сфера болхлой яхьаш.
23.20 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
18.15 — «Генто» яха нагирхой клуб. Документальни телефильм.
8.45 — «Къовсамахи духьаденахи дола иллеш».
9.15 — «Хьа доттагIа кино».
10.00 — Дагестански телевидене программа.
10.50 — «Тха беш».
11.20 — Фильм — берашта. «Котелок и нос картошкой». 1-гIеи, 2-гIеи сереш. (Венгри).
13.05 — Испански мотт.
13.35 — «Илли, романс, вальс». Осипова цIерагIча Пачхьалкхен академически эрсий халкъа оркестра дакъа лоацаш йола концерт.
14.10 — «Нщи ветра». Субтитрашца дола художественни фильм.
15.30 — «Кердадараш».
17.00 — Кинопрограмма.
17.55 — «Заманхо» (гIалгIай меттала).
18.25 — «Нохч - ГIалгIайчен ди».
18.45 — «Физкультура е». Iилман-популярни фильм.
18.50 — «Телезу» (нохчий меттала).
19.00 — Хьувкъам-85. «Цхьа ка ца буташ, цхьа фийг ца бойташ».
19.15 — «Республика кхашка» (гIалгIай меттала).
19.30 — «Са Даьхен салте».
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Кердадараш».
20.20 — Ритмически гимнастика.
20.50 — «Татарски пролива шанашта юкъе». Документальни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Воздухоплаватель». Художественни фильм.
23.05 — В. Н. Саввина цIа дагалоацама хетаь волейболах йола Дунен халкъашта юкъера турнир. МаIа нах. ЧССР сборни — СССР сборни. Куба сборни — США сборни. Ленинградера передача.
23.45 — «Кердадараш».

26 ИЮЛЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Юхайнстхила, горнист!».
9.05 — «Выборг». Документальни телефильм.
9.25 — «По щучьему велению». Мультфильм.
9.55 — «Цун вахара берд йист». Художественни телефильм. 2-гIа сери.
11.00 — Москверча кагирхойи студентийи XII Дерригдунен фестивала дневник.
11.30 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Пятилетка — хIаране гIулакх». Документальни фильмаш: «Лехама стратеги», «Вай — дай».
15.25 — «Къонабарий кхоллам».
15.55 — «Кердадараш».
16.00 — «Эрсий къамаьл».
16.30 — Москва. Фестиваль.
17.00 — г. Владимира «Русь» яхача иллей инструментальни, хореографически ансамбла выступлени.
17.40 — Фильм — берашта, «Йоккха космически путешестви».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Бокхийчарна лаьрхIа дола мультфильмаш: «Шун могашал», «Керда доккхий хаттараш».
19.30 — Куба ашараши ритмаши. Концерт.
19.55 — «Цун вахара берд йист». 3-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — Фестивальни обозрени. Перерыв йолча хана — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Дерригa ха лов». Киножурнал.
8.25 — «Воздухоплаватель». Художественни фильм.
9.55 — Торговлен болхлой Денга. Документальни фильмаш: «Бlаь эзар вIашагIхетар», «Дикалга — ший къайленаш».
10.35 — Т. Хренников. Оркестраца цхьана скрипкана № 1 йола концерт.
10.55 — Английски мотт.
11.25 — Фильм — берашта, «Котелок и нос картошкой». 3-гIеи 4-гIеи сереш. (Венгри).
12.55 — «Баменщики». Документальни фильм.
13.05 — Советски изобразительни искусство. С. Т. Коненков.
13.55 — ТIема-Форда Флота образцови оркестра концерт. Дирижер — РСФСР заслуженни артист В. Соладахин.
15.15 — «Кердадараш».
16.20 — Художника мастерской чу. «Живописцаш Мурзабековгlар».
16.40 — Концерт.
17.10 — Хьайбаш леладар — ударни фронт. «Доакъарий динал — лоархIаме резерв».
17.40 — «Нохч - ГIалгIайчен ди».
18.00 — «Кердадараш».
18.15 — «Бокъонаш йоаца тIом». США, Малхбузен Европанен Японенен юкъера мах бара вIашдухьаленаш.
18.50 — Iилма — производствана. Передаче дакъа лоацаш ба ГрозНИИ директор, профессор С. Н. Хаджиев.
19.55 — КПСС XXVII съезда накъадолхаш. «Ведснски района къахьегамхой гIулакхаши планаши».
20.05 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — Баскетболах дола дунен халкъашта юкъера вIашагIкхетар. Кхалнах. СССР сборни — США сборни. Вильнюсера передача.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Лорабелаш кхалнах». Художественни телефильм. 1-гIеи 2-гIеи сереш.
23.40 — «Кердадараш».

РАДИО

25 ИЮЛЬ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).
7.35 — Хаоттами хоамаши.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.40 — «Дего хьалхадаьнкха» (нохчий меттала).
9.15 — Моттигерча композимехка сурт-сибат».
11.15 — «Дош а гIулакх а цаI долаш» (нохчий меттала).
11.30 — «Бригадни подряда никъ» (гIалгIай меттала).
11.45 — «Сийле а хоастам а — къахьегарга хьежжа». Доярках Долгиевайх йола зарисовка (гIалгIай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам.
17.16 — Вахара боарам — маланза хилар. «Алкоголь а бераш а». Беседа.
17.31 — «Шоана, производстве хьалхалаттараш!». Концерт.
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).
18.30 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала).
18.40 — «Атеист» яха радиожурнал (гIалгIай меттала).

26 ИЮЛЬ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).
7.35 — Объявленеш, хаоттамах бола хоам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.36 — Лирически иллеш.
10.45 — «Литературни Нохч-ГIалгIайче» (нохчий меттала).
11.30 — «Патриоташ-интернационалисташ кхетам а луш хьалкхебе». Беседа (гIалгIай меттала).
11.45 — «Материальни кхоачамий цIенхаштта лоархIам».
15.15 — «Къахьегама турпалалах дола поэтически мугIараш». (гIалгIай меттала).
15.35 — Реклама.
17.15 — Передачай программа. Хоаттамах бола хоам.
17.16 — РадиоладувгIарий письмошта жоп лу. Микрофона хьалхашка ва НГIАССР жилищно-коммунальни боахама министр У. А. Арсанукаев.
17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).
18.30 — «Шера ши хьувкъам бакхара тIехьа».

Хаоттам

Тахан республике гIоллен Грознен хувцалуш моркхаш а йолаш, цхьайолча хана догIа а делхаш, къулбаседамалхбоалехьара секунде 3—8 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 19—24, Грозне 21—23 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана хувцалуш моркхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, тайп - тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 12—17, дийнахьа 22—27 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64, корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора—2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ00219. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3574.